

bokselskap.no, 2015

Bjørnstjerne Bjørnson: *Paul Lange og Tora Parsberg*

Teksten er hentet fra Universitetet i Oslo/dokpro.uio.no. Dokpros tekst er basert på *Samlede Digter-Verker*, standardutg. i 9 bind, Kristiania, Gyldendal, 1919–20.

ISBN: 978-82-8319-378-7 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-379-4 (epub), 978-82-8319-380-0 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Bjørnstjerne Bjørnson

Paul Lange og Tora Parsberg

bokselskap.no

Oslo 2018

FØRSTE HANDLING

En rigt udstyret salon i et første klasses hotel. På venstre væg en dør, nedenfor den en kaminovn, som det brænder i. Foran den og helt fremme et skrivebord. Dobbeldør i baggrunden, dør til højre. Dørene fører ud fra salonen.

Første møde.

Paul Lange (*i vinterfrak. Holder en hanske i hånden og tar den anden av*).

Kristian Østlie (*en ung mand i lang tjenerfrak og hansker, bærende en kury*).

Paul Lange.

Se så! – Sæt kurven der! (*peger på skrivebordet*).

Kristian Østlie (*gjør så. Tar mod Paul Langes hat og frak og går ud med det*).

Paul Lange (*går hen til skrivebordet, åbner kurven, løfter buketterne, som ligger i den, forsigtig op og lægger, en efter en, på bordet*).

Kristian Østlie (*kommer tilbage i sit livrée, som er meget smagfuldt. Han bærer det med en viss fornemhed*).

Paul Lange (*sætter sig til skrivebordet, tar frem visitkort og dernæst omslag, som passer til dem. Så en bog i elegant bind. I store forgyldte bogstaver læses «Almanak» på forsiden. Den har mellemskudte, beskrevne blad, som han studerer. Derefter lægger han et visitkort i omslag og skriver et navn på dette*).

Løft op den blå! (*Det sker.*) Ja, det passer. (*Han stikker billetten ind i den. Østlie lægger buketten forsigtig i kurven. Paul Lange ser på, hvorledes han gjør det. Dernæst tar han et nyt visitkort og et nyt omslag og skriver på dette, efter å ha set i sin bog.*) Den gule, Østlie! Den ja! Løft den op, – så! – Ja, den er sjælden vakker. (*Stikker billetten ind.*) Forsigtig! (*Østlie lægger den i kurven ved siden av den andre. Paul Lange ser atter i bogen. Lægger visitkort i omslag og skriver.*)

Å, hold de to andre op samtidig! – Det er selvfølgelig, at den hvide er til bryllopsparret. Altså den andre! Men passer den til ...? Å ta opigjæn den gule! (*Østlie gjør så. Paul Lange ser på begge, tar ud igjæn billetten av den gule og stikker den i den andre. Og den ny billet i den gule. – Ser på den hvide buket.*)

Ja, her behøver jeg ingen adresse å skrive?

Kristian Østlie (*som har holdt op den hvide*).

Nej, Deres excellence.

Paul Lange.

Er der git ordre til å spænde for?

Kristian Østlie.

Ja, Deres excellence.

Paul Lange.

Så lar De kusken kjøre Dem så fort som muligt. For jeg har brug for Dem her.

Kristian Østlie.

Jeg har fåt en av hoteltjenerne til å være i forværelset så længe.

Paul Lange.

Det er en pålidelig mand?

Kristian Østlie.

I alle fald gjør han, som jeg siger. Vi har brugt ham før.

Paul Lange.

Ligevel ... Kom igjæn så snart som muligt.

Kristian Østlie *(vil gå).*

Paul Lange.

Hør –! Jeg gad dog vide, om det ikke var rigtigere, som jeg havde det før? Å,
– hold op igjæn den gule og violette sammen.

Kristian Østlie *(sætter kurven fra sig og tar buketterne op).*

Paul Lange.

Forsigtig! Så! – Jo, jeg tror virkelig –! *(Vil hen og bytte billetterne.)* Det vil sige
– naturligvis ikke! Lad det være, som det er!

Kristian Østlie *(lægger dem ned igjæn, går).*

Paul Lange.

Telegrammerne! ... Dem kan jo dog også en anden gå med. *(Tar bogen op.)*
Var det ikke tre idag? *(ser i den.)* Nei, bare to. *(Tar telegrampapir av en bunke, som
ligger færdig. Skriver overvejet. Ringer.)*

En hoteltjener *(kommer ind).*

Paul Lange *(rejser sig).*

Vil De være så god å la et bud bringe disse to telegrammer på
telegrafkontoret?

Hoteltjeneren.

Ja, Deres excellence.

Paul Lange *(tar op sin porte-monnaie).*

Hoteltjeneren.

Portneren kan lægge ud.

Paul Lange.

Jeg ønsker ingen mellemregning. Og da Østlie ikke er her, – vær'sgo!

Hoteltjeneren *(går).*

Paul Lange *(fremover. Ser på sit ur).*

(Det banker.)

Paul Lange *(vænder sig forundret. Han går op mod døren).*

Hvad kan det være? Så tidlig?

Kom ind!

Hoteltjeneren *(endnu med telegrammerne i hånden, avleverer et visitkort).*

Paul Lange *(tar det og ser på det, sagte).*

Den herre er derude? I forværelset?

Hoteltjeneren.

Ja, Deres excellence.

Paul Lange.

Hør! Kommer her et brev til mig, er De da så god å bringe det ind, – hvem der så er her.

Hoteltjeneren.

Ja, Deres excellence. – Skal jeg be' kammerherren komme ind?

Paul Lange.

Jeg skal selv –. Besørg De Deres ærind!

Hoteltjeneren.

Ja, Deres excellence.

Paul Lange *(går opover, tjeneren efter).*

Andet møde.

(Man hører hilsener udbyttes i forværelset og derpå:)

Kammerherren *(udenfor).*

Det er den samme svite av værelser, tror jeg, Deres excellence havde siste gang?

Paul Lange *(udenfor).*

Altid de samme.

Kammerherren.

Her er charmant! (*ind i elegant formiddags toilette, behansket og med sin hat i hånden.*)

Paul Lange.

Jeg kan virkelig ikke tilbageholde min beundring: – De, hr. kammerherre, så tidlig på færde?

Kammerherren.

Der kan man se, hvor lidt dog menneskene kjænder hverandre. Hvor længe er det siden, vi mødtes første gang? Hos frøken Parsberg, tror jeg?

Paul Lange.

Det kan jeg si Dem. Det var, da frøken Parsberg satte hus. Det var i første selskab hun gav.

Kammerherren.

Apropos om frøken Parsberg! De har fåt Deres indbydelse?

Paul Lange.

Til på mandag? Jo.

Kammerherren.

Frøkenen har atter gjort mig den ære å be mig være vicevært.

Paul Lange.

Det har vel sin vanskelighed, så længe kongen er i byen?

Kammerherren.

Han rejser netop på mandag.

Paul Lange.

Ja, det er sant!

Kammerherren.

Det har været et as denne gang!

Paul Lange.

Men det har ikke tat på Dem. De ser jo udmærket ud. Som bestandig.

Kammerherren (*ser på ham*).

At nogen gider så tidlig på formiddagen –? (*Paul Lange ler.*)

Men lader os være højtidelige! Jeg kommer i kongeligt ærind.

Paul Lange.

Se, se!

Kammerherren.

Som mægler mellem magterne. Som ambassadør.

Paul Lange.

Vil ambassadøren behage å ta plass?

Kammerherren.

Ikke før jeg har avlæstet. –

Ja, De skjønner naturligvis, hvad det gjælder?

Paul Lange.

Jeg har en anelse.

Kammerherren.

Kongen kan ikke opgi troen på, at De vil gjøre Deres til, at regjeringen blir stående.

Paul Lange.

Og derfor skal også *vi* bli stående?

Kammerherren.

Nej, vi kan skam sætte os.

(De sætter sig.)

Paul Lange.

Jeg læser i aviserne idag, at mistillidsvotumet er indbragt.

Kammerherren.

Det skal behandles om fire dage.

Paul Lange.

Det vil sige ... fredag, lørdag, søndag ... på mandag altså?

Kammerherren.

Mandags formiddag.

Paul Lange.

De blir ikke færdig med det om formiddagen.

Kammerherren.

Så kommer det til å gå ud over frøken Parsbergs fest?

Paul Lange.

Ja, skal ikke også mange av tingmændene med til den? Det er jo –

Kammerherren.

– den store årlige fest til minde om hendes onkel.

Paul Lange *(med smil).*

Så ordner nok præsidenten det.

Kammerherren.

Fædrelandet fremfor alt! *(Paul Lange ler.)* For regjeringschefen vil det næppe bli nogen festdag.

Paul Lange.

Jeg har ondt av den gamle mand. Mere end jeg kan si.

Kammerherren.

Det ved kongen, og derfor forstår han ikke –? *(stanser og ser på Paul Lange.)*

Paul Lange.

Jeg har dog forklaret Hans Majestæt det.

Kammerherren *(med en skulderbevægelse).*

Partispektaklet, ja –?

Paul Lange.

Jeg holder det ikke ud.

Kammerherren.

De har indgivet Deres avskedsansøgning, – og det forstår vi alle. Men kongen forstår ikke, hvorfor Deres excellence så ikke kan lægge et godt ord ind for Deres gamle chef? – Det vilde ha stor virkning!

Paul Lange.

Kongen overvurderer.

Kammerherren.

Ingen kan overvurdere en tale av Dem i det øjeblik, De går.

Paul Lange.

Jeg takker!

Kammerherren.

Det er kongen selv, som siger det.

Paul Lange.

Så takker jeg én gang til!

Kammerherren.

De mange og store sager på programmet –?

Paul Lange.

– Løber ingen fare. Om dem er alle enige. Hele partiet.

Kammerherren.

Men Hans Majestæt undte den gamle, højt fortjente mand å få føre dem til sejer.

Paul Lange.

Ingen under ham det hjærteligere end jeg.

Kammerherren.

Så vis det! De har det i Deres hånd?

Paul Lange (*ryster på hodet*).

Kammerherren.

Sæt, at De nu på mandag gir den gamle flertal? Den gamle kan gjøre meget ud av et flertal. Han er en behændig mand.

Paul Lange.

En meget behændig parlamentariker.

Kammerherren.

Det er da også det eneste, han nu er.

Paul Lange (*ser op*).

Den bemærkning, – var den kongens?

Kammerherren.

Nej, den er min. – (*I mere overtalende tone.*)

Deres excellence, der har så mange sager, som De lever for og vil arbejde frem –?

Paul Lange.

Det er for de sagers skyld jeg går.

Kammerherren.

Men netop disse sager nøder Dem engang frem igjæn.

Paul Lange.

Derfor vil jeg være opsparet. Dette var det, jeg sa kongen.

Kammerherren (*forsigtig*).

Er det ikke tredje gang, De nu går bort fra politiken?

Paul Lange.

Ikke fra politiken; men fra partispektaklet.

Kammerherren (*som før*).

Det blir hvergang sværere å komme ind igjæn.

Paul Lange.

Det indser også jeg.

Kammerherren (*intimere*).

De skulde ta mod hjælp til det.

(*Stilhed.*)

Paul Lange (*opmærksom*).

Hvorved?

Kammerherren.

De mener jo, at med alle fejl er regeringens gamle chef dog den mand, som

best samler vort folk?

Paul Lange.

Det mener jeg. Ubetinget.

Kammerherren.

Hvorfor så ikke si det? På mandag?

Paul Lange (*rejser sig*).

Jeg ønsker å være en opsparet kraft, altså udenfor.

Og så skulde jeg, idet samme jeg gik, gå hen og ta parti?!

(Stilhed.)

Kammerherren (*blir siddende*).

Hvem ved, om De ikke kunde vinde på det?

Paul Lange (*ser på ham*).

Kammerherren.

Der kunde ydes Dem vederlag.

Paul Lange.

Vederlag –?

Kammerherren.

Det er jo ikke mere end billigt.

(Stilhed.)

Paul Lange.

Dette er Deres ærind?

Kammerherren.

Dette er mit ærind.

(I det samme banker det diskret på døren. Kammerherren rejser sig.)

Paul Lange.

Undskyld! (*Går selv op for at åbne døren på klem.*) Er det Dem, Østlie? (*Åbner helt døren. Kristian Østlie kommer ind.*) Det var rask besørget!

Har De brev?

Kristian Østlie.

Nej. (*Dæmpet.*) Hr. Arne Kraft.

Paul Lange (*synlig glad, dæmpet*).

Er han her?

Kristian Østlie.

Ja, Deres excellence.

Paul Lange (*som før*).

Før ham ind! (*Peger til højre.*) Husk, å drag portieren for!

Kristian Østlie (*går*).

Kammerherren.

Har den tjener ikke før været hos frøken Parsberg? Hvad heder han dog –?

Paul Lange.

Kristian Østlie, søn av den gamle –

Kammerherren.

– som hun arvet efter sin onkel? Med alt det andre?

Paul Lange.

Det var ikke den sletteste del av arven.

Kammerherren.

Nej, gamle Østlie er fuldkommen.

Paul Lange.

Sønnen er endnu fuldkomnere.

Kammerherren.

Nu husker jeg! Han var med frøkenen i England? Og taler engelsk?

Paul Lange (*forundret*).

Jo –?

Kammerherren.

Det kommer godt ved.

Ti vederlaget, jeg talte om ... (*stanser, ser på Paul Lange.*)

Paul Lange (*ler*).

Nej, gåder gjætter jeg ikke!

Kammerherren.

Gesantskabsposten i London er ledig.

Paul Lange.

Ledig –? Ledig den?

Kammerherren.

Den, ved jeg, har De ønsket Dem.

Paul Lange.

Engang frem itiden – ja! Jeg kan ikke tænke mig en bedre retrætepost. Men jeg havde jo ingen anelse om, at den var ledig.

Kammerherren.

Av alle, som her kan komme på tale, er Deres excellence den, som kjender England best.

Paul Lange (*tier*).

Kammerherren.

Skulde Deres excellence frygte for å tabe en politisk chance ved å lægge et godt ord ind for Deres gamle chef på mandag, så er her vederlag.

Paul Lange (*tier*).

Kammerherren.

I London kan Deres excellence rolig vente Deres tid. Og nyde Deres otium, – som ingen forstår å bruge bedre.

Paul Lange (*smiler og bukker*).

Kammerherren (*bukkende*).

Hans Majestæts ord. – Og mine med!

Paul Lange (*smiler og bukker endnu dybere*).

Kammerherren.

Hermed har jeg røgtet mit kongelige ærind! – –

Og nu årker jeg, herren forsørge, heller ikke mere! På én gang! (*sætter hatten fra sig.*)

Få mig til å sidde her og lægge bomuld om den gamle kjæltringen, – som'n var en liten sjuk kjukling! Fy for fa'en!

Paul Lange (*leende*).

De kunde dog ikke helt dy Dem! De hadde en parantes!

Kammerherren.

Paranteserne er mine ventiler! Ved skjæbnens onde tilskikkelser er jeg gamle sjøulk blet en fornemt indbunden bog – med nogle slemme paranteser i.

Ovenpå al denne vample politiske snak må jeg jagu ta mig en buss! (*mens han tar op sin dåse, siger han med en egen, kræmtende lyd.*) Hvass! Hvass! (*som rensket han halsen. Tar sig en skrå.*) Jo længer jeg lever, jo inderligere avskyr jeg politikerne!

Paul Lange.

Ja, hvem kalder De så? Dog vel ikke –?

Kammerherren (*energisk avbrydende*).

Jo, så min sjæl! Allesammen! Som mennesker kan de være bra nok; men som politikere –?! Fra scha'erne, mikadoerne, cæsar'erne, rex'erne nedover til avisnegrene ..., ja, om jeg hadde den magt å skape fred på jorden, så tog jeg en lang kost, en kost med langt skaft, vil jeg si, – så langt, at det nådde til Konstantinopel ...

Paul Lange.

Hvorfor ikke til Japan?

Kammerherren.

De har ret! Hvorfor ikke til Japan med én gang? Og syd på til Madagaskar! Til Kapstaden!! Så sopte jeg dem, pinedød, ud i havet, hele hurven! Med deres taler og depescher og ordener og kvindfolk og middager og højtideligheder, – det blev værst for fiskene, for de døde av det.

Men så fik vi andre fred! En stund! For pakket vokste vel til igjæn. Jeg tænker så ofte: vorherre må dog ha et andet liv i baghånd for os ligevæl, – trods det er præsterne, som siger det. For dette her har politikerne således rakkert til, at snart er her ikke til å være. Vi må flytte ud.

Paul Lange (*storleende*).

Bare så ikke politikerne flytter med?

Kammerherren.

Jeg har det håb, at de hæntes undervejs. Og føres et andet sted hen. (*går efter sin hat.*)

Ta De mod kongens tilbud, far, og bed hele selskabet kysse Dem – (*ceremonielt bukkende*) med et ømt avskedskys! Jeg har den ære!

Paul Lange (*også ceremonielt*).

Tør jeg be' kammerherren å bringe kongen min underdanige tak.

Førend min avskedsansøgning er invilget, tror jeg det ikke rigtig å vise mig på slottet.

Kammerherren.

Er det Deres excellences hele svar?

Paul Lange.

Ja.

Kammerherren.

Dersom Hans Majestæt spør med hensyn til gesantskabsposten? Hvad skal jeg så si?

Paul Lange.

At det er et moment. (*Stilhed.*)

Kammerherren.

Ikke mere?

Paul Lange.

Jeg kan ikke for øjeblikket si mere.

Kammerherren.

Au revoir!

Paul Lange.

Au revoir! (følger kammerherren ud.)

Tredje møde.

(Ind fra højre kommer lidt efter Arne Kraft og Paul Lange sammen, Paul Lange med armen over Arne Krafts skulder.)

Arne Kraft *(med en papirpakke i hånden).*

Så slap jeg da frem av fangenskab!

Paul Lange.

Ja, du må virkelig undskyld! Men nu skal vi ordne det så, at vi kan bli alene.

(Ringer.) Længe!

Kristian Østlie *(ind).*

Paul Lange.

Jeg er ikke hjemme. Ikke for nogen. Tag rejsetøjet bort fra forstuen, så ingen ser det.

Kristian Østlie *(vil gå).*

Paul Lange.

Men kommer her brev, så –

Kristian Østlie.

Ja, Deres excellence! *(går.)*

Arne Kraft.

Gud, – dersom jeg skulde ha så mange hemmeligheder, som *du* har –!

Paul Lange.

Ha, ha!

Arne Kraft.

Og ta så mange hensyn!

Paul Lange *(munter).*

Især det, ja!

Arne Kraft.

Hvor mange buketter har du sendt ud i verden idag?

Paul Lange (*skøjeragtig*).

Ikke én eneste en!

Arne Kraft.

Å –? Å –? De må være dyre blomsterne nu?

Paul Lange.

Det er de også! Uforskammet dyre!

Arne Kraft.

Ja, det går an, når et rigt hjerte har en rig pung. Men hvis jeg skulde fordele så mange buketter og telegrammer pr. dag, kom jeg til å sende fejl!

Paul Lange (*ler*).

Det tror jeg sandelig med! Men nu skal du være snild gut! Nu skal vi rigtig ha det hyggeligt! Jeg glæder mig til å få tale om andet end politik. Jeg har hver time på dagen været overrendt, lige siden jeg indgav min afskedsansøgning. Igår var endog stortingets præsident her!

Arne Kraft.

Også jeg lykønsker dig med afskedsansøgningen! Det var godt gjort!

Paul Lange.

Å, jeg skulde ha gjort det for længe siden. Men hensynene –

Arne Kraft (*ler*).

Ja, du har altid havt nok av dem! Forresten: *han* skulde ha gåt, og ikke du! –

(*Paul Lange drager på skuldrene.*)

Og så takker jeg dig for din idé om almindelig, tvungen folkepension. Nu har jeg studeret den. (*Han ruller ut dokumentmappen.*)

Jeg finder den genial. Der er løsningen! Senere eller tidligere vil det trænge igjennem. Tak for lånet!

(lægger dokumenterne fra sig på bordet.)

Paul Lange *(tar og låser dem ned).*

Det var morsomt å høre.

Arne Kraft.

Det slutter sig værdig til det, du alt har sat igjennem: Kvindernes arveret, lig mændenes, og kvindernes særeje, og en menneskeligere kriminallov – –

Paul Lange *(avbrydende).*

Du gjør mig glad!

Kom nu, lad os sætte os og ha det koseligt!

(De sætter sig begge to; men ved bordet og tættere sammen.)

Arne Kraft.

Det er sligt, jeg kalder politik!

Paul Lange.

Jeg også!

Arne Kraft.

Dette endeløse slagsmål om maden og magten folkene imellem og partierne mellem – ysch!

Du skal se, de river hverandre ihjæl, så her står igjæn bare to store blodhunde, en på hver side havet. De kan ikke nå til å få strupetag på hverandre!

Paul Lange.

Ha! Ha! – Er du i godt humør idag?

Arne Kraft.

Jeg er det. Jeg er glad ved, at mistillidsvotumet endelig er indbragt.

Paul Lange.

Er du virkelig?

Arne Kraft.

Naturligvis! Rent bord, for pokker! – Er ikke du?

Paul Lange.

Jeg tror ikke på nytten av de store offentlige avstraffelser. Lad os gå vor bene

vej fremover, det er hovedsagen for mig.

Arne Kraft.

Men når vi hindres i det?

Paul Lange.

Et par års tid –? Så falder han bort av sig selv.

Arne Kraft (*springer op*).

Det skulde nationen vente på? Og imens undergå alle de slette indflydelser?!

Det kan dog ikke være din mening?

Paul Lange.

Men sæt dig dog ned igjen! Tag det med ro!

Arne Kraft (*sætter sig*).

Jeg er kommen for å be dig ikke gi efter for det tryk, som nu øves.

Paul Lange (*springer op*).

Nej, du gode gud! Du også? – Får jeg da aldrig fred!

Arne Kraft (*stødt*).

For dig selv, mener du? Eller for os?

Paul Lange (*også stødt*).

For mig selv? Hvad vil det si?

Arne Kraft.

At *du* aldrig med rolig samvittighed kan gå hen på mandag og støtte *ham*! Du minst av alle!

Paul Lange.

Ja, hvorfor?

Arne Kraft (*springer op*).

Hvorfor? Hvorfor?

Kan du huske, da du på regjeringens vegne gjorde en indrømmelse til vor – såkaldte forbundsfælle, og regjeringens chef vilde ha ansvaret for det kastet over på dig? På dig alene! Den slyngel!

Paul Lange.

Nå, nå –!

Arne Kraft.

Jeg har brev fra dig på, at du handlet i fuld overensstemmelse med ham.

Paul Lange.

Det skal jeg nårsomhelst si ham i hans åbne åsyn!

Arne Kraft.

Altså! – Kan du huske, da han skrev en lang fremstilling til dig, som han læste for sine kolleger og fik sanktion på av dem, – og så sendte dig noget ganske andet? Et helt andet brev, som de ikke kjendte til!

Paul Lange.

Javist. Men hvortil drage frem slige småtterier?

Arne Kraft (*meget forbauset*).

«Småtterier». – Du kaldte det, ved gud, ikke småtterier dengang.

Dengang du søgte min hjælp. (*Gjentar siden for sig selv et par ganger:*)

«Småtterier?»

Paul Lange.

Tror du, jeg har glemt det?

Men der er dog sandelig andet å mindes ved den mand end hans fejl.

Hans livslange arbejde, hans alder! Og at han for vor skyld har en nedbrudt helbred.

Arne Kraft.

Vi *skal* mindes det! Men ikke til folkets skade. – –

Hvad sigter de love på, som du har sat igjennem? Og de forslag til love, du nu lever for?

Paul Lange.

Hvad de sigter på?

Arne Kraft.

Ja.

Paul Lange.

Naturligvis på retfærdighed. På større retfærdighed.

Arne Kraft.

Og du vil støtte en uretskaffen statstyrer?!

Paul Lange.

Uretskaften?

Arne Kraft (*uden å la sig avbryde, stærkere:*).

Uvederhæftig! Usandfærdig! Ond!

Paul Lange.

Du er ikke politiker.

Arne Kraft.

Hvad gjør det her?

Paul Lange.

Det skal jeg si dig!

Om du levde i et land, der sandhed og usandhed ikke altid var til å skille. Der du daglig hørte store ord, som ingen egen værdi hadde, de var bare sedler, anvisninger, – om de kunde infries eller ej, fik stå hen, ... ja, hvad gjorde du så? Gav du dig til å ta dem for ægte?

Arne Kraft.

Du behøver vel ikke å spørge?

Paul Lange.

Nej. For du har rejst meget, du kjender til det. Men nu forsikrer jeg dig, *at det er det samme med politikerne.*

De er et sådant folkefærd. Når de taler om redelighed, uredelighed, om frihed og fædreland, om troløshed, forræderi, – disse store ord betyder ikke det samme for dem som for os. De er mest bare schakbrikker i et spil. De tages alene frem, hvergang der skal vindes på dem. Ellers ligger de rolig i skuffen.

Arne Kraft.

Ja, hvad vil du si med det?

Paul Lange.

Du skjønner da, at mænd, som lever i det *milieu*, de har sandelig ikke stort å holde sig fast til. De glider let ud. De kan ikke dømmes altfor strængt.

Ja, bliv nu ikke utålmodig! Det er så! Hverken du eller jeg kan ændre det. Jeg gjentar: de udgjør en race for sig.

Arne Kraft.

Blant norske politikere har jeg mange bra venner.

Paul Lange.

End jeg? Udmærkede! Men jeg tar dem ikke altid alvorlig.

Arne Kraft.

Du får undskylde, om vi andre gjør det.

Du er på fejl vej her.

Paul Lange.

Jeg?

Husk *do-ut-des* politiken, hvor almindelig den er! Jeg tør nok sige: den grisede *do-ut-des* politiken!

Arne Kraft (*avbrydende*).

Du har gjort studierne derude i de store lande. Der passer det kanske.

Paul Lange.

Jeg skal si dig, min ven: når *det* blir politik, som *du* kalder så – og jeg med dig! – *det, og bare det*, ja, da kommer et nyt sæt av mænd! Da kan du lægge din strænge målestok. Men nu?! Det vilde være svært hårdt.

Arne Kraft.

Jeg begynder å ane uråd; – *agter du virkelig på mandag å støtte ham?*

Paul Lange (*såret*).

Det har jeg ikke sagt.

Arne Kraft.

Men du gør det?

Paul Lange (*stolt*).

Det beror på?

Arne Kraft.

Jeg er kommet for å varsku dig! De bedste mænd og kvinder, landet ejer, står vagt her.

Paul Lange (*meget såret*).

Handler jeg, så er det fra det inderste av min natur. Og da skal jeg også forsvare det. (*Slår om.*)

Men min gamle ven! Skal *vi* virkelig stå således mod hverandre?

Arne Kraft (*varmt*).

Nej, det skal vi ikke! Vi er for gamle venner til det! Men vil du høre, hvordan jeg ser det?

Paul Lange.

Naturligvis.

Arne Kraft.

Du sa engang: Det er hærdende å bo så langt mod nord. Hærdende for helbred og vilje.

Paul Lange.

Ja. Er ikke det sant?

Arne Kraft.

Jo. Men, min ven, så må vi hærdes til mere end til å tåle kulde.

Faren er for os, at vi kan bli et vinterfolk. Uden varme, uden frugtbarhed i plan og dont. Vi har været nær ved det. Kampen har egenlig altid hos os stået om det der: om å hugge os løs av isen.

Den kamp har aldrig lykket så godt som nu. Den ene store sejer på den andre. Og nu sist politikens.

(*Lidenskabelig.*) Men så ødelægger han alt for os! På ærgjærrige spekulationer, i svig!

Alt småligt er atter oppe! Med mistænkeliggjørelse, med anklager, med forfølgelse! Vi er drevet tilbage i isen. Ungt folk er blet gammelt på det.

Andre nationer har ikke denne store, stadige fare over sig. For dem er en national skuffelse som en kort vinter, en slags hvile. *For os er den hvergang livsfare!*

Nej, du –: svig er det koldeste av alt koldt. Vi møder den ikke første gang i vor historie. Men det må bli siste! (*Nærmere.*) Paul Lange, min ven, *det må bli siste!*

Paul Lange.

Ja, hvad vil du?

Arne Kraft.

Intet, som er mod din natur. Du skal bare ikke støtte ham på mandag.

Paul Lange.

Du ser det i stort. Og forsåvidt –.

Men her er mennesker bag! – Hvor var han os alle kjær!

Arne Kraft.

Om jeg kunde ta ham på mine arme og bære ham bort fra det, – tviler du på, at jeg gjorde det? At jeg holdt det for den skjønneste dag i mit liv?

Paul Lange.

Nej, nej!

(*Det banker.*)

Begge (*forundret*).

Paul Lange (*hvisker*).

Å –! Brevet! (*går opover og sier under det*) Værs'go!

Kristian Østlie (*åbner døren netop såvidt, han kommer ind*).

Paul Lange.

Er det brev?

Kristian Østlie.

Nej, Deres excellence. Det er ... (*nærmer sig Paul Lange og hvisker.*)

Arne Kraft (*går frem ifra dem, smilende*).

Paul Lange (*et steg bagover. Dæmpet*).

Her, sier De?! (Han synes å ville ile ud. Betænker sig, hvisker til Østlie, som straks går. Paul Lange fremover til Arne Kraft.)

Du må ikke ta det ilde op; men – – der hænder undertiden det, man ikke har forudset.

Arne Kraft.

Atter hemmeligheder! Du har vel et gjemmested på den andre siden også?

– Ja, dette betyder, at jeg skal gå?

Paul Lange.

Nej. Det vil si – jo naturligvis! Men du må ikke ta det fortrydelig op?

Arne Kraft.

Nej, kjære –! Giv mig så et grejt løfte!

Paul Lange.

Netop nu ...? Kan du ikke vente til i eftermiddag?

Arne Kraft (*ler*).

Blir han mindre skyldig i eftermiddag? Eller skulde retfærdigheden få en anden kurs f. ex. klokken fem?

Paul Lange.

Du har ret. – Lad gå!

Arne Kraft (*ivrig*).

Du lover os det?

Paul Lange.

Jeg lover dere det.

Arne Kraft.

Ja, ikke fordi du vil bli mig kvit ...?

Paul Lange.

Nej, nej! Jeg lover å bli borte på mandag.

Arne Kraft (*indtrængende*).

Vi har dit ord? Dit højtidelige ord?

Paul Lange.

Ja! (*lægger sin hånd i hans.*)

Arne Kraft.

Tak! Det ventet jeg av dig! Jeg kan si, jeg var ikke gåt uden det. – Farvel!

Paul Lange.

Du har altid villet mit vel! (*lægger armen over hans skulder, idet de går sammen opover.*) Jeg har dig så meget å takke.

Arne Kraft.

End jeg dig –!

Ja, nu er jeg glad! Også for din skyld! Nu ved jeg, det vil gå dig godt! – –

Paul Lange.

Hvad er det?

Arne Kraft (*som har stanset og ser på ham*).

Nej, det må jeg dog vide, før jeg går! Du sa «småtterier» før. Men nu ved jeg, at da du skrev til mig om regjeringschefens troløshed, da var der noget, du dulgte. Noget jeg har fåt høre siden. Nu nylig.

Paul Lange.

Og det er?

Arne Kraft.

At du tog dig det så forfærdelig nær! Så over alle grænser! Er det sant?

Paul Lange (*urolig*).

Det var lige efter min hustrus død. Jeg var meget oprevet dengang.

Arne Kraft.

De sier, – jeg ved næsten ikke, hvordan jeg skal udtrykke det? Det har grebet mig. Jeg kan ikke gå det forbi, nu, jeg står over for dig igjen. – De sier, – at det næsten gik på livet løst? – Kjære ven?

Paul Lange.

De sier så meget. –

Arne Kraft.

Jeg vil nødvendig tale om det. Men jeg må nok spørge: hvad har man så venner til?

–

Farvel! (*rækker hånden ud.*)

Paul Lange (*tar den ikke.*)

Ja men ...? Går det aldrig dig så, at sommetider blir alting så umuligt, så – så skiddent? Det er usømmeligt å være med længer?

Arne Kraft.

Aldrig!

Paul Lange.

Nej, nej! Du er en anden natur. (*Sky.*) Så folk virkelig taler om det?

Arne Kraft.

Ja, de, som var sammen med dig dengang. –

Så går jeg!

Paul Lange.

Tak fordi du kom! Tak!

Arne Kraft (*smilende.*)

Nej, følg mig ikke ud! Jeg mærker jo, at ...

Paul Lange (*hjørteelig.*)

Farvel da!

Arne Kraft (*ligeså.*)

Farvel! (*ud.*)

Paul Lange (*alene. Går et par steg. Stanser.*)

At jeg blev minnet om det nu? Jeg får slig angst! (*Ser mod døren til højre.*)

Hvad går jeg imøde? (*Flætter sine hænder sammen foran sig. Bekjæmper sig. Frejdig frem mod døren. Da stanser han atter som for å hente ånde. Så ud.*)

Fjerde møde.

(Paul Lange kommer ind fra sideværelset med Tora Parsberg under armen. Hun er vinterklædt.)

Tora Parsberg.

De har forskellige gjemmesteder, synes det? Jeg er virkelig glad ved å befris fra mit.

Paul Lange.

Jeg havde jo ingen anelse om ...! Her var nogen, som –. De må endelig undskylde!

Tora Parsberg.

Det forbauser Dem, ser jeg, at jeg kommer selv?

Paul Lange.

Jeg tilstår, det forvirrer mig. *De* har det mod, som –

Tora Parsberg.

– *De* ikke har?

Paul Lange.

Det vil sige, De må endelig ikke sætte det på debetsiden av min konto hos Dem!

Tora Parsberg.

Ja, hvorfor ikke?

Paul Lange.

Det kan jo være, det bare er overfor Dem, jeg mangler mod.

Tora Parsberg.

Kanske? Nå, – for at De kan komme Dem lidt, vil jeg begynde med en forretningssag – – *(Hun frir sig samtidig fra kåben.)*

Paul Lange.

Tør jeg hjælpe Dem – –?

Tora Parsberg.

Tak! (*Mens hun taler, tar hun alt yttertøj av.*) Gamle Østlie er dårlig. Jeg tør ikke bruge ham på mandag. Vil De låne meg Kristian?

Paul Lange.

Med største fornøjelse!

Tora Parsberg.

Tak! – Ja, nu er jeg altså her! For De skal ikke undgå å tale med mig!

Paul Lange.

Igrunden kunde intet dejligere hænde.

Tora Parsberg.

Vi sætter os?

Paul Lange (*idet han iler til for å ordne det*).

Der kan De se, som jeg er –!

Tora Parsberg (*uden å avbrydes*).

Her? – (*Hun vil sætte sig*.)

Paul Lange (*skyver stolen lidt tilrette, sætter sig selv ved siden av; men i ærbødig afstand*).

Tora Parsberg (*efter en kort stilhed*).

Jeg har læst Deres brev. – Nej, det er ikke nødvendigt å si noget! – Jeg bare begynder med begyndelsen.

Paul Lange.

Nu, De sidder her foran mig, ... ja, før også ... det vil si naturligvis straks det var sendt, forstod jeg ikke, at jeg hadde vovet det.

Tora Parsberg.

Da kan jeg så godt forstå det. Det kom ikke overraskende! (*ler*.)

Paul Lange.

De har vist mig så megen godhed. Uden det hadde jeg naturligvis ikke ... (*stanser*.)

Tora Parsberg.

Sådan er mændene! Når man viser dem godhed, får de straks en ret. Nemlig

ret til mere.

Paul Lange.

Nej, tro ikke det om mig! Hvordan skulde jeg vove å indbilde mig noget overfor Deres exceptionelle stilling –?

Tora Parsberg.

Det synes mig dog virkelig, som her er syn for sagn! (*ler.*) Det var ellers udmærket skrevet, Deres brev. Kunde vi ta det så let, var jeg ikke kommet.

Paul Lange (*forskrækket*).

Så let? – Det gjør mig ondt å høre. Der er gåt måneders overvejelse forud.

Tora Parsberg (*smilende*).

Det tviler jeg ikke om. *De* tar vist ingenting let. Men når jeg nu er blet, hvad man kalder «en ældre pige» – og jeg har dog ikke manglet friere –

Paul Lange.

– Nej, naturligvis! Vi har jo alle hørt – – (*stanser.*) – –

Tora Parsberg.

– så må det vel ha sin grund. Det har for mig ikke været «let».

Paul Lange.

Således! Omforladelse!

Tora Parsberg.

Jeg mener bare, her er meget å få opgjort. Som De ikke har rørt ved.

Paul Lange.

Således! Naturligvis!

Tora Parsberg (*uden å stanses*).

Vi må komme til å kjende hverandre, eller rettere: vi må bytte ud det kjendskab, vi har til hverandre. Efter Deres brev kan vi ikke længer lege blindebuk.

Paul Lange (*gjør en bevægelse*).

Det har vi da aldrig gjort!

Tora Parsberg (*uden å ænse det*).

Vi kan ikke længer vedbli å si hverandre bare ottendedelen av, hvad vi tænker. Derpå beror jo alt selskabeligt samkvem.

Paul Lange.

Således!

Tora Parsberg.

Jeg mener, at nu må vi tale ud. Derfor er jeg kommet.

Paul Lange.

Jeg kan ikke modsætte mig det, når De vil. Men – (*stanser.*)

Tora Parsberg.

Det piner Dem?

Paul Lange.

Nej. – Det vil si: jo, naturligvis, det piner mig! (*Ser hende le.*) Det piner mig, at De tar det på denne måde. Rent ud sagt: Lad mig heller få Deres svar uden forklaring! (*Rejser sig.*) Jeg forstår jo nu, hvad det indeholder. Jeg bér Dem om det! Vi var to gamle venner. Jeg i al fald har ingen bedre. Har aldrig hat. Deres venskab er min største lykke.

Tora Parsberg.

Jeg forstår Dem virkelig ikke.

Paul Lange.

Lad det brev være uskrevet! Lad det være som det var, vort venskab, før det brev kom! Hvis det er Dem muligt?

Tora Parsberg.

Ta det roligt! Sæt Dem! – Ja, jeg svarer Dem ikke, før De har sat Dem.

Paul Lange (*sætter sig*).

Tora Parsberg.

Det er ikke længer muligt. Vort venskab kan ikke mere være som det var.

Paul Lange.

Det kan ikke –?! (*vil rejse sig, men husker han skal sidde.*)

Tora Parsberg.

Et sådant brev er dog et indbrud.

Paul Lange.

Hvad siger De, frøken –?

Tora Parsberg (*uden å stanse*).

Et indbrud i rum, som til da var stængte.

Paul Lange.

Så har der været gjort mange indbrud hos Dem, frøken.

Tora Parsberg.

Ingen anden kom ind. For alle andre var hele huset stængt. Og forblev stængt. Men De derimod var jo inde, De har været der i mange år. Dog har flere rum forblet stængte også for Dem. Og det kan de nu ikke længer være. Efter Deres brev. De gjemte ting, vi aldrig har sagt hverandre, nu må de siges. Herefter vilde vi ikke kunne tale om noget uden å tænke på det, vi ikke har talt om; ikke taler om.

Paul Lange.

De har ret. Desværre De har ret. –

Tora Parsberg.

Blir De ræd ved det?

Paul Lange.

Ikke netop ræd. Det vil sige: jo naturligvis, jeg blir ræd! Jeg kjender Deres oprigtighed. Den er frygtelig. Især Deres spørgsmål.

Tora Parsberg (*ler*).

Paul Lange.

Og her er jeg sky. Av grunde, som De ikke kan kjende.

Tora Parsberg.

Kanske dog? Men hvad min oprigtighed angår, – når man vælger å leve, som

jeg har valgt, ugift, alene altså, og dog på første linje, med åbent hus, venner om sig, indflydelse på dem, og lidt av det, man kalder magt, ... da er vilkåret, det første, uomgjængelige vilkår: å være oprigtig. Til alle sider oprigtig. Leve således, at man *tør* være det.

Paul Lange.

Det har jeg altid forstået.

Tora Parsberg.

Ærligheden er mit livs luft. Men det klima er ikke altid mildt. (*ler.*)

Paul Lange.

Nej.

Tora Parsberg.

Og dog ønsker De å leve i det?

Paul Lange.

Under Deres værn? Ja.

Tora Parsberg (*ler.*).

– For da å åbne lidt på et av de stængte rum: De har længe syntes godt om mig, Paul Lange?

Paul Lange.

Jeg har det, frøken Parsberg!

Tora Parsberg (*stille.*).

Også da ... da De ikke havde lov til det?

Paul Lange (*stille.*).

Også da.

Tora Parsberg.

Men De sa ikke et éneeste ord.

Paul Lange.

Jeg voved det ikke.

Tora Parsberg.

Det kunde jeg godt lide. (*Stilhed.*)

Deres hustru døde, og De sa heller intet.

Paul Lange.

Det skyldte jeg hende.

Tora Parsberg.

Det skyldte De hende.

Nu først kommer De. De kommer som statsminister og excellence. Tør jeg tro, at De næppe var kommet, før De blev det?

Paul Lange.

Er det Dem ubehageligt?

Tora Parsberg.

De skal svare mig!

Paul Lange.

Det er som De siger.

Tora Parsberg.

De tror, jeg er glad i titler?

Paul Lange.

Jeg sætter Dem så højt, at jeg ellers ikke havde vovet – – (*stanser.*)

Tora Parsberg.

– å fri til mig! Uden som statsminister og excellence! Det skulde ikke være å undervurdere mig, Paul Lange? (*Han forskrækkes.*) Var det med høje titler og rang, jeg vilde gifte mig, så var jeg længst gift.

Paul Lange.

Men bedste frøken, De misforstår mig!

Tora Parsberg.

De forbytter bestemt Deres eget syn på disse ting med mit? (*ler.*)

Paul Lange.

De glemmer, frøken, hvad jeg skrev, at jeg står i færd med å si fra mig begge

dele, både statsministeren og excellencen. Jeg skrev også hvorfor. Så De må vise mig den retfærdighed å huske, at der er ting, jeg sætter højere end det å være statsminister og excellence.

Tora Parsberg.

Tror De, jeg sad her uden det?

Paul Lange.

Nej! Jeg takker Dem for de ord! Men jeg må få lov å finde det besynderligt, at De ligefuldt siger sådant. Jeg kommer til Dem, netop som jeg vil frasige mig både rang og titler. Det er først, når jeg har bestemt mig til det, at jeg sender Dem mit ... (*stanser.*)

Tora Parsberg.

De stanser? (*ler.*) De tør ikke nævne ordet? Frierbrev. Det er også et morsomt ord. Frierbrev? (*ler.*) De har sendt mig et frierbrev! (*ler.*)

Paul Lange.

Istedetfor å komme selv! Desværre jeg har det. Er det bare komisk? At jeg ikke torde? At jeg overfor Dem har så megen ærbødighed? Jeg kan nok sige undseelse. For mig står et sådant møde med Dem, et afslag av Dem, kanske en liden latter ... så frygtelig, at jeg – – (*Stilhed.*) Jeg kunde ikke. Jeg –

Tora Parsberg (*avbryder*).

– Min kjære ven, *det* er helt Dem selv! Jeg har uret. De må også få være Dem selv! De vil gjemme Dem væk, og jeg vil ha frisprog.

Paul Lange.

Må jeg få lov å fuldføre min sætning fra før –?

Tora Parsberg (*ler*).

De har næppe fuldført en eneste sætning, siden jeg kom!

Paul Lange.

Det var kanske ikke min skyld alene?

Tora Parsberg.

Kanske! – Og nu får De ikke fuldføre denne heller! De skriver og spør, om jeg

vil dele Deres liv som fri mand? Leve med Dem for reformatoriske planer, som De ved, jeg elsker?

Paul Lange.

Sådan er det.

Tora Parsberg.

Oversat fra Deres sprog i mit, siger De til mig: Jeg gør nu et meget vovsomt sprang bort fra politiken – og ud i det uvisse. Menneskene kan bli træt av sligt. Menneskene kan glemme å kalde på mig den tredje gang. – Tænkte De ikke omtrent så?

Paul Lange.

Fuldkommen rigtig.

Tora Parsberg.

Derfor sa De Dem selv: Om den snille Tora Parsberg nu vilde slå følge, så vi gjorde det sprang sammen?

Paul Lange.

Men frøken –? (*springer op.*)

Tora Parsberg (*uden å stanses*).

Så vilde kanskje spranget ud i det uvisse ikke være så uvisst endda. Og ferietiden blev meget morsommere.

Paul Lange (*blir stående*).

Dette er å ta al poesi av det.

Tora Parsberg.

Ja, den poesi, som lever av det halvdunkle. Av halvdunkel moral og halvdunkel intelligens. Den er ikke Deres og ikke min. Nej, klar helt ned i dybderne! Det har også sin poesi, og den er større. (*Rejser sig.*) Trods alt, og over alt andet, er De politiker, Paul Lange. De regner med virkeligheden. Og regner rigtig. (*ler.*) Selv i det stykke med statsministeren og excellencen regner De rigtig. Jeg bryr mig meget om, at De ærer mig.

Paul Lange.

Frøken!

Tora Parsberg.

Jeg har rejst mig bare for å hente Dem ned til mig igjen. Kom nu, så sætter vi os! *(De gjør så.)*

Så er vi gode venner igjen, ikke sant?

Paul Lange.

Om vi er?!

Tora Parsberg.

Vi har jo været det, fra vi var unge.

Paul Lange.

Fra *vi* var unge? Desværre, De er adskillig yngre end jeg. Og De er ung endnu, mens jeg –. Jeg kom så sent til.

Tora Parsberg.

Dengang jeg var ung –

Paul Lange.

– Helt ung! –

Tora Parsberg.

Dengang jeg var «helt ung», fridde ingen til mig. Ikke engang De.

Paul Lange *(blir svært forlegen og vil atter op).*

Tora Parsberg *(ler).*

Skal De nu på flugt igjen?

Paul Lange *(blir siddende).*

Tora Parsberg.

Sagen var, at dengang var jeg fattig og forældreløs. Og ingen vidste, at jeg skulde bli rig. Én undtagen. Han, som vilde gjøre mig til sin arving. Og en til: Jeg selv.

Paul Lange.

Han hadde sagt Dem det?!

Tora Parsberg.

Endog før jeg var halv voksen! Men jeg måtte ikke la mig mærke med det. Det var vilkåret.

Paul Lange.

Det holdt De?

Tora Parsberg.

Ubønhørlig.

Paul Lange.

Sandelig, det var godt gjort.

Tora Parsberg.

Ja, var det ikke? Jeg tror, han vilde prøve, om jeg var værdig.

Paul Lange.

Kanske gi Dem noget å få karakter på.

Tora Parsberg.

Hemmelig rygstød. Kanske? Mod bedstefars despoti? Jeg tror det. Men i hvert fald: han satte mig op på en høj udsigt. Derfra tog mange forhold sig anderledes ud.

Paul Lange.

Naturligvis! Dette er interessant.

Tora Parsberg.

Jeg så også på Deres forhold, Paul Lange!

Paul Lange.

Ak ja, mine! De var ikke heldige.

Tora Parsberg.

De arbejdet for en stor fremtid, De var ærgjærrig, vilde vide alt, se alt. Og så rodde De Dem for langt ud og kom i stor gjæld. De var for sangvinsk.

Paul Lange.

Og uerfaren. Fremfor alt uerfaren.

Tora Parsberg.

De led.

Paul Lange (*urolig*).

Forfærdelig! Mer end nogen kan tænke sig.

Lad os ikke tale om det!

Tora Parsberg.

Ja, er De ikke over det der endnu?

Paul Lange.

Jeg kommer aldrig over det, frøken!

Tora Parsberg (*læner sig over mod ham*).

Ikke før der tales åbent om det, Paul Lange.

Paul Lange (*forskrækket*).

Om det der?

Tora Parsberg (*som før*).

Mellem os to, mener jeg.

Paul Lange.

Skal vi rippe op i det der også?

Tora Parsberg.

Det er især derfor, jeg er her.

Paul Lange.

Ja frøken – med al min ærbødighed – – (*rejser sig.*) da kommer De til å tale uden mig. For jeg tåler det ikke.

Tora Parsberg.

De burde finde så megen tillid til mig, at De stoler på, jeg har mit mål med det. Og at det ikke er for å gjøre Dem ondt.

Paul Lange.

Men det gjør mig ondt! Mere end De kan forestille Dem, som altid har hat det godt.

Tora Parsberg.

Tror De? De burde dog først høre!

Paul Lange.

Jeg kan ikke! De må da forstå hvorfor.

Tora Parsberg.

Javist forstår jeg! Men netop derfor vil jeg!

Kom nu og sæt Dem!

Paul Lange.

De gør den stol til et torturredskab.

Tora Parsberg.

Ja, – som får os til å tale sanhed! Livet, ved De, grundlægges på sanhed.

Paul Lange (*kommer*).

Nuvel, – sanheden er jeg ikke ræd. (*Sætter sig.*) Det er Dem jeg er ræd.

Tora Parsberg.

De er ræd, jeg skal vide, at dengang De var som mest fortvilet, fridde De til en meget rig pige. Og fik kurven. (*ler.*)

Paul Lange.

Ja. De vil endelig, at jeg skal føle mig latterlig i Deres øjne?

Tora Parsberg.

Jeg finder ikke dette egentlig latterlig. Det var et uhæld. Som så mange har hat! Forøvrigt en fuldkommen redelig sag. De havde gjort Deres store udlæg, hun fik gjøre sine. Ellers var livet blet stængt for Dem, før De fik begynde.

Paul Lange.

Sådan var det.

Tora Parsberg.

Det værste var, at De fridde én gang til og atter fik en kurv! (*ler.*)

Paul Lange.

Ja, der ler De dog!

Tora Parsberg.

Av Deres forskrækkelse! Det er umuligt andet. (*ler*).

Man havde gjort en sammensværgelse mod Dem. Som De skyldte Deres lattermilde venner. Vor by var liden dengang og uden anden interesse end sladder.

Paul Lange.

Men måske undskylder ikke det mig.

Nu har De altså nævnt det. Jeg forstår Deres gode mening med det. De vil hjælpe mig over Deres Nej! Men det behøver De ikke, frøken. Heller: *la mort sans phrase!* De ser jo, at sådanne afslag ikke har knækket mig. Så De behøver ikke å nære frygt. De ser, jeg flygter heller ikke.

Tora Parsberg.

Min ven –!

Paul Lange.

Allermindst vil jeg ha ondt for å bære et afslag av Dem! De står så højt; jeg finder det bare naturligt.

Fejlen er, at jeg i månedsvis har gåt og kjælet for en gammel, kjær tanke og formet et brev på den. Bygget det op, sætning for sætning, om en stor indre sanhed. Men den svarer ikke til virkeligheden.

Jeg beklager det meget.

Tora Parsberg.

Men så bør De ikke beklage, at jeg sætter virkeligheden ind!

Jeg var dengang ikke helt voksen. Jeg så denne unge statelige mand ...

Paul Lange.

Vi mødtes ofte!

Tora Parsberg.

Jeg hørte om Deres store ævner og høje planer. Jeg hørte også om Deres forlegenhed. Og om hjærteløsheden – og latteren! Ved De, at da dirret jeg av harm?

Paul Lange.

Er det muligt?

Tora Parsberg.

Jeg vidste det (for jeg følte det!), at for Deres nærtagende natur var dette en farlig spøg; en meget farlig! (*Paul Lange bøjer hodet.*) Jeg vidste, at De vilde ha båret hende, som hjalp Dem, på Deres arme! Ja, som De også gjorde, da De forsvant ifra os – og kom igjen med den kvinde, som var blet Deres hustru.

Paul Lange.

De var god mod hende!

Tora Parsberg.

Hun kunde ikke vort sprog. Her var dengang ikke mange kvinder, som talte hendes. Mellem lutter fremmede vokser ofte op trang til en fortrolig.

Paul Lange (*lidt bange*).

Og det blev Dem.

Tora Parsberg (*skjælmsk*).

Hun fortalte mig, hvad De havde sagt hende om Dem selv. Det var vist ikke alt?

Paul Lange.

Hvem siger alt?

Tora Parsberg.

Ikke De. De har den forfængelighed å ville skjule Deres ufuldkommenheder. Men da ses de ofte meget bedre! (*ler.*) Hun var vittig!

Paul Lange.

Meget vittig.

Tora Parsberg (*i en anden tone*).

Men *hun* havde forståelsen! Hun ryddet da også alle hindringer bort; hun åbnet livet for Dem!

Paul Lange.

Velsignet være hendes minde!

Tora Parsberg.

Ja! *(Stilhed.)*

I de tolv års ægteskab var De den, som gav, Paul Lange.

Paul Lange.

Jeg gjorde ikke på langt nær min skyldighed. Så god, som hun var.

Tora Parsberg.

Idag skal alt omtales! Selv den fejl, hun drog med ind i ægteskabet.

Paul Lange *(holder hånden op).*

Tora Parsberg *(uden å la sig avbryde).*

Selv den! Jeg vil la Dem forstå, min ven, at jeg har fulgt Dem.

Hun var ældre, hun var syg. Hun lå den meste tid tilsengs. I al den tid var De om hende, taknemlig, tro, og dækket over. De glædet hende, De hjalp hende. De ophøjet hende i Deres hensynsfuldhed. Hun lå som på en trone. Hun kjændte sig fuldkommen lykkelig. Ja, hun sværmet! Og som det går alle gode naturer, gik det Deres: De fik kjærlighed til den, De selv var god mod.

Paul Lange *(tørrer sine øjne, men flygtigt, som skal det ikke ses).*

Tora Parsberg.

Nu burde alle ha kunnet se, hvem De var! Jeg kjender ikke Deres mage. Min beundring for Dem i disse tolv år, Paul Lange, har været uden grænser.

Paul Lange.

Å høre Dem si det?

Tora Parsberg.

Ja, nu glæder det Dem! Men hvordan kunde det glædet Dem, dersom jeg ikke først hadde rørt ved det, som gjorde Dem ondt?

Paul Lange.

De har ret. De er god.

Tora Parsberg.

Dette har spillet en rolle i mit liv. Hvad De er som offenkjendelig mand, og hvad De

lever for, taler jeg ikke om. Det er Deres hensynsfuldhed, godhed og taknemlighed, Paul Lange, Deres varsomme form, der har rejst et ideal i mig, som ingen anden kunde stå for! Derfor, da De nu kom, så kunde jeg ikke som De holde mig på afstand. Jeg måtte herhen! Og da jeg så Deres forskrækkelse, kunde jeg ikke bare mig, – lykken gjør overmodig! Desuden vilde jeg gjøre Dem helt tryk på mig. Da måtte De vide, at jeg vidste alt, og at netop derfor, – her er jeg, Paul Lange!

Paul Lange.

Men du evige gud –!!

(Han glider stille ned foran hende.)

Tora Parsberg.

Men, min ven! *(vil rejse ham.)*

Paul Lange.

Jeg må få gjøre, som jeg føler. Og således føler jeg. – –

Tora Parsberg.

Lad os dog være glade sammen!

Paul Lange.

Det kom for uventet. Og er for meget på én gang. Bliv ikke forundret. Du ved ikke – – *(må stanse.)*

Tora Parsberg.

Min ædle, min kjære ven, vi er ikke to unge mennesker. Vi behøver ikke de store ord.

Paul Lange.

Jeg taler som jeg føler. Men jeg kan ikke få det frem! Min trang, – jeg har jo altid stengt for den. Den har vistnok også været for stor. Så, når jeg nu skal til ... – *(bevæges igjen, men tvinger det ned.)* Det å savne så længe, – tilgiv!

Tora Parsberg.

Du gav selv med fulde hænder! Ofte overstrømmende.

Paul Lange.

Det var intet. Ikke til å tale om. Men hvad jeg fik igjen, var ikke nok! Jeg trængte så umådelig mere! Jeg vænnet mig til å se på mig selv som – som var jeg ikke normal. Jeg måtte vogte mig.

Tora Parsberg.

Du er så god!

Paul Lange.

Å, dette «du»! Det «du»! (*kysser hendes hænder.*) En ukjendt livsvarme. Noget nærere ved mig end alt hidtil.

(*Rejser sig, omfavner hende.*)

Tora Parsberg (*tar med begge hænder om hans hode og kysser ham*).

Jeg elsker dig!

Paul Lange.

At jeg –! At jeg –! Sig det én gang til!

Tora Parsberg.

Jeg elsker dig!

Paul Lange.

For en sang! For en ny følelse!

Jeg, som kom i ydmyghed og bad om følge. Du nævnte ordet, for du ved alt! Ja, le nu ikke av mig! Jo, jo, le så meget du vil! Min gamle frygt for latter meldte sig for siste, for allersiste gang! Din lyse tro på mig smelter al usikkerhed i mig!

Tora Parsberg.

Så veltalende!

Paul Lange.

Og for lidt siden fant jeg ikke engang de almindeligste ord! Det går som med den byrde, du har løftet av mit liv. Bare ved å nævne alt ondt i det.

Tora Parsberg (*ler*).

Paul Lange.

Jeg forstår dig, jeg takker dig! Jeg rejser mit hode som fri mand. Jeg står foran dig klar, øje til øje. Jeg trodde ikke, jeg skulde stå sådan foran nogen. Fra

nu av lægger jeg hånden på plojen, der furen skal gå, og ser frem, bare bent frem!

(Det banker sagte på døren.)

Paul Lange og Tora Parsberg *(fra hverandre. Paul Lange har ondt for å samle sig. Det banker sagte igjen. Tora Parsberg peger mod døren, Paul Lange går op mod den. Vender rask om:).*

Først endnu én gang ... lad mig føle dig! Dette kommer aldrig igjen!

(De omfavnes og kyskes. Han går op mod døren, som han åbner forsigtig, det er Kristian Østlie. Paul Lange slipper ham ind. Man ser på Østlie, at han føler, han kommer ubelejlige.)

Paul Lange *(lidt barsk).*

Hvad er det? Her kan ingen komme ind.

Kristian Østlie.

Jeg ber meget om undskyldning. Men jeg trodde ikke å kunne ...

(nærmere, som vilde han ikke la det høres, hvad han har å sige.)

Paul Lange.

Si det kun højt!

Kristian Østlie *(dæmpet).*

Det er kammerherren, som ber mig uopholdelig melde, at han er overbringer av et egenhændigt brev fra Hans Majestæt kongen.

Tora Parsberg *(dæmpet).*

Så forsvinder jeg! *(Vil gå ind i værelset hun kom fra).* Det er sant!

(Vender for å ta med sit tøj. Kristian Østlie iler til.)

Paul Lange.

Nej, nej! – Vær's'go, Østlie, å før kammerherren didind. Bed ham vente.

Kristian Østlie.

Ja, Deres excellence. *(ud.)*

Tora Parsberg *(dæmpet).*

Må jeg ikke gå?

Paul Lange *(ligeså).*

Nej!

Tora Parsberg.

Hvad kan det være, kongen vil dig? – Du går jo ud av regjeringen?

Paul Lange.

Ja. – Men kongen byder mig gesantskabsposten i London.

Tora Parsberg.

Er det sandt? – Å, ta den! Så forsvinder vi! I Londonnertågen!

Paul Lange.

Siger du –?

Tora Parsberg.

Ja! Det store verdenscentrum, du! Og vor lille lykke skjult i den. Å, tag mod!

Paul Lange.

Du vil det –?

Tora Parsberg.

Det dejligste jeg kunde tænke mig! Og det kom netop nu! For et varsel! (*Ser på Paul Lange.*) Har han sat noget vilkår?

Paul Lange.

Du gjætter alt! Tænk, for fremtiden å leve sammen med en, som –!

Tora Parsberg.

Du skal forsvare den gamle på mandag?

Paul Lange.

Det også gjætter du –?!

Tora Parsberg.

Det ligger jo i situationen. (*hun går til sit tøj.*)

Paul Lange.

Hvad siger *du* til det?

Tora Parsberg.

Jeg holder ikke av offentlige avstraffelser. Jeg tror ikke, der vindes noget på dem. Sæt ind det ny! Det er hovedsagen.

Paul Lange.

«Sæt ind det ny. Det er hovedsagen.» Hvor ofte har jeg ikke sagt det samme?

Tora Parsberg.

Så kan du jo også si det på mandag?

Paul Lange.

Ja, det vilde ligge min natur meget nærmere!

(Han hjælper hende kåben på.)

Tora Parsberg.

Javist. – Er der nogen, som tviler om det?

Paul Lange.

Jeg har ikke et øjeblik fred.

Tora Parsberg.

Så andre vil si dig, hvad som falder dig naturlig? *(Ler. Hun er nu færdig.)* Se så!

Paul Lange.

Hvordan skal jeg –!

Tora Parsberg *(avbrydende).*

Ti stille: jeg elsker dig! Jeg er den lykkeligste i gamle Norge! *(De tar avsked. Han følger hende opover. Hun vender sig og ser sig om:)*

Farvel herinde!

Paul Lange.

Tak!

(Hun går. Han følger ud.)

Femte møde.

Kristian Østlie *(kommer ind, går rask mod døren til højre. Idet han vil åbne den, stanser han).*

Paul Lange *(kommer fra baggrunden).*

Nå –? Har De ikke åbnet?

Kristian Østlie *(dæmpet).*

Jeg tror, jeg må gjøre Deres excellence opmærksom på den parfume, her er. Den er ikke sædvanlig.

Paul Lange *(smilende og lykkelig).*

Ja, hvad mener De med det, Østlie?

Kristian Østlie.

At Deres excellence måske burde tale med kammerherren derinde?

Paul Lange *(går hen til Østlie og lægger hænderne på hans skuldre).*

De er vor gode ven, Østlie.

Det skal jeg gjøre. *(mod døren til højre.)*

Kristian Østlie.

Skal jeg lufte?

Paul Lange *(vender sig rask).*

Nej, nej! *(ind til højre.)*

(Tæppet.)

ANDEN HANDLING

Anden handling foregår ude på landet i et højloftet hus i empire stil. Hele første sal i dette hus er selskabsrum.

Op til disse rum fører fra parterre-forstuen to trapper, en på hver side. De ses ikke, bare den brede gang ses, som de fører op til. Der er høje vinduer ud mod gårdspladsen. Gjennem vinduerne skimtes længer borte tagene på de store udhus. De er tilsneede og skinner i elektrisk belysning.

Over gulvet ude i gangen et lyst tæppe med stormønstrede blomster. Samme slags tæppe indover salens gulv. De store dobbeltdøre mellem gang og sal er åbne.

Fra salen fører døre ind til begge sider. Taget er dekoreret. En leg av amoriner mellem blomster-guirlander. Farverne opfriskede. Guirlanderne løber videre nedover til store speil, fæstede i væggene. Væggene er rødligvide med guld.

Møblerne er i samme stil; overdrag av lyst violet. I midten av salen et nokså stort bord, ovalt og buet. Stole sat hen til det. Længer fremme sofaer på begge sider og stole på siden av hver av dem, så de danner grupper.

Lampetter for elektrisk lys, som endnu ikke brænder. Salen ligger i halvmørke.

Første møde.

(Tom scene. Så høres om lidt dombjælder, fine klokker, de kommer nærmere, helt nær. Straks iler ind fra rummene til højre Kristian Østlie (i frøken Parsbergs livrée) og efter ham to andre livréklædte tjenere. Efter dem fru Hein, husholdersken, så glad og rask, som følte hun sig lettet fra en stor byrde.)

Fru Hein.

Endelig! Gud ske lov!

(Alle ud mod trappen til venstre.)

Tora Parsberg *(høres nedenfra le og tale. Senere i trappen).*

Nej, ved De hvad, fru Hein, jeg er så uskyldig som sneen. Ha, ha, ha, det var aldeles galt sagt, for sneen har minst halve skylden.

Kristian Østlie *(udenfor).*

Det har vi da alle tænkt.

Fru Hein *(udenfor).*

Ja, at det var sneen? Men vi ventet frøkenen alt i formiddag.

Tora Parsberg *(ind, klædt i pelsværk. Hun følges af fru Hein og Kristian Østlie. Østlie går videre ind til højre).*

Hvem i al verden kan forudse sligt? To timers forsinkelse! Dette ender med, at på vestbanen må vi rejse dagen forud, for å være sikker på å komme frem.

Fru Bang *(klædt til fest, fint smagfuldt. Særeeget for hende er en høj kappe med flagrende bånd. Hun kommer fra venstre, mens Tora Parsberg taler).*

Ih, du min godeste, som jeg har været forskrækket over dig, mit barn!

Tora Parsberg *(som ikke så hende, vender sig straks mod hende, da hun hører hende tale. Henrykt:).*

Er du der, søde, dejlige tante Danmark! *(omfavner og kysser hende, før den gamle er færdig.)*

Fru Bang.

Du har sat os i sådan forskrækkelse, barn!

Tora Parsberg.

Hvorfor? Jeg vidste jo, du var her, og at det er din største fornøjelse å lave til fest! *(kysser hende igjen.)*

Fru Bang.

Det nægter jeg forresten slet ikke. Alle de glade mennesker! Men det er da virkelig så sin sag, når værtinden intet ser av det.

Tora Parsberg.

Nu skal jeg se, du kjære!

Fru Bang.

Nej, nu har du ingen tid igjen. Gjæsterne kommer.

Tora Parsberg.

De kommer ikke. Vi stoler på vestbanen, tante! Den tar sig nok en hvil på den anden side også! (*ud mod højre.*)

Altså opdækningen!

Fru Bang (*efter*).

Ja, det er dette med de nye vaser ... Jeg har sat dem ... (*Snart høres bjældeklang, dennegang av almindelige klokker.*)

Kristian Østlie (*kommer tilbake, springende. Han træffer en tjener som kommer udenfra:*).

Tænd, tænd! (*roper han til denne og iler ud.*)

Tora Parsberg (*kommer i hast fulgt av fru Hein og fru Bang. Alle lysekroner stråler*).

Der er en, som ikke har stolt på vestbanen, men har tat skyss. Kloge mand, hvem er du?

Fru Hein.

Men, kjære frøken, De må da ned og klæ Dem om!

Fru Bang (*også*).

Barn, barn, du må da ned å klæ' dig om!

Tora Parsberg.

Jeg er jo avskåret fra mine rum!

Fru Hein.

Tilbage igjen! Kjøkkentrappen!

Fru Bang.

Nej, der er du iverjen! Heller tjenertrappen der inde! (*peger ind til venstre.*)

Tora Parsberg.

Du har ret. Jeg går ned tjenertrappen til venstre. Jeg håber Marie står færdig med alle mine sager?

Fru Bang.

Ja, barn, ja! Skynd dig!

Fru Hein.

Så vender jeg tilbage til mit! (*iler ud til højre.*)

Tora Parsberg.

Altså! (*skynder sig mod venstre, da*)

Kristian Østlie (*kommer fort fra gangen til højre. Endnu udenfra:*).

Frøken!

Tora Parsberg (*stanser*).

Hvad er det?

Kristian Østlie.

Hr. Storm er i telefonen!

Tora Parsberg.

Bedstefar!

Fru Bang (*samtidig forskrækket*).

Han vil da vel ikke komme?

Kristian Østlie.

Jo, hr. Storm mældte, at nu kom han, hvis der endnu var plads.

Tora Parsberg (*ser på fru Bang*).

Hvad betyder dette? Han mældte sig jo syg? –

Kristian Østlie.

Hvad skal jeg svare?

Tora Parsberg.

Naturligvis, at han er velkommen!

Fru Bang.

Det skrækkelige menneske! Han kommer aldrig uden for å gjøre spektakel!
Med ham kommer hele det gamle Norge! Slagsmål og forskrækkelse!

Tora Parsberg.

Har noget hændt? Jeg har ikke læst aviserne.

Fru Bang.

Ikke det jeg ved. – Jeg blir så bange, du!

Tora Parsberg.

Å pyt, så får vi moro, tante!

Fru Bang.

Det er en dejlig morskab! Jeg kan ikke for det, men det er som gulvet alt
begynder å gynge.

Tora Parsberg.

Det er for tidlig, tante! Vent, til det går løs! – Farvel så længe! (*ind til venstre.*)

Fru Bang.

Er ikke alt én i trapperne? (*spejler sig.*)

Andet møde.

Balke (*fra trappen til højre, fulgt av Kristian Østlie, som straks fjærner sig.*)

Fru Bang (*nejter statelig.*)

Velkommen!

Balke.

Godaften! – Bispinden kjender mig vel igjen?

Fru Bang.

Ansigtet –? Jo. Men navne i min alder –?

Balke.

Balke. Stortingsmand Balke. Jeg har havt den ære å tale med bispinden ved

en skolefest. Jeg er skoledirektør.

Fru Bang.

Nu husker jeg! De er sådan en vittig taler, hr. Balke.

Balke.

Å –! – Jeg ser ingen gæster? Jeg er da vel ikke den første?

Fru Bang.

Jo, De er, hr. Balke! De andre kommer med toget. Og toget kommer aldrig.

Balke.

Som skolemand er jeg vant til å være præcis. Her er faldt så megen sne, og da torde jeg ikke betro mig til vestbanen.

(Bjælder høres av samme sort som sist.)

Fru Bang.

Der er atter en kjørende! – Er det første gang, De er her, hr. Balke?

Balke.

Det er første gang jeg har den ære. Hvor her er vakkert! Og stort!

Fru Bang.

Ja, disse store gamle hus! De bygget ligesom ikke for sig selv alene i de tider. De hadde bestemt mere hjærtelag? Tror De ikke, hr. Balke?

Balke.

He-he-he! *(en dæmpet ironisk latter i fistel.)*

Fru Bang.

Tænk Dem: Vi bor allesammen nedenunder i parterre. Her på første sal er alle rum *(viser med begge hænder til begge sider)* sammenhængende selskabsrum! Og fløjene gæsterum!

Balke *(ironisk).*

Ja, således bygger vi ikke nu.

Fru Bang.

Det synes mig, som vi ikke mere passer ind i denne ramme, hr. Balke! Ikke

med vore klær og ikke med vore tanker.

Balke.

He-he-he!

(Begge ser ud i gangen til venstre. Derfra høres nogen at renske halsen og bruge lommeørklædet.)

Fru Bang *(nærmere til Balke, hurtig).*

Sig mig, hr. Balke: er der hændt noget?

Balke.

Hændt noget? Hvad mener bispinden med det?

Sanne *(ind fra venstre, bukker for fru Bang).*

Fru Bang *(nejende).*

Velkommen!

Sanne.

Tak! Fru bispinden kjender ikke mig?

Fru Bang.

Jo, det tror jeg dog. De har ofte været på tinget, ikke sant?

Sanne.

Nej, det er første gang. Mit navn er Sanne.

Fru Bang.

Å, er De bankchefen fra –

Sanne.

Nej, jeg er landmand. Befinder fru en sig vel hos os? Vinteren er stræng.

Fru Bang.

Men så sund og så ren!

Sanne.

Det er den.

Fru Bang.

Alle, som søger Norge for sundhedens skyld, skulde komme om vinteren.

Sanne (*lykkelig*).

De synes om vort land, fru bispinde?

Fru Bang.

Å, det dejligste land på jorden! – Bare her ikke var så megen politik! Ja, undskyld, jeg siger altid min mening.

Sanne (*som ikke har hilst på Balke, ser nu på ham*).

Det er også det beste.

Fru Bang (*nærmere, hastig*).

Sig mig hr. ... hr. ...?

Sanne.

Sanne!

Fru Bang.

Hr. Sanne, er her hændt noget?

Sanne.

Hændt noget? (*ser på Balke.*) Hvad mener bispinden med det?

Fru Bang.

I politiken, mener jeg. Her er jo intet andet i dette land.

Kristian Østlie (*fra venstre rask ind*).

Frøkenen ber bispinden være så god å komme et øjeblik ned!

Fru Bang (*ivrig*).

Straks, straks! Undskyld, mine herrer! (*Nejer statelig, og går ind til venstre.*)

(*De to herrer står igjen.*)

Balke (*går til højre, ser sig om. Han ender med å studere taget*).

Sanne (*går til venstre, ser sig om. Også han ender med å studere taget*).

Balke (*kommer i fare for å møde Sanne. Vænder*).

Sanne (*ligeså*).

Balke (*da de atter mødes, siger han uden å se ned:*).

I sandhed, ... de er ..., de er smukke, disse tagmalerier.

Sanne (*også uden å se ned og efter å ha betænkt sig en stund, om han skulde svare:*).

De er – ikke ilde.

Balke.

Jeg gad vide, hvem, som, – hvem som har gjort dem? Hvem, som kunde gjøre sligt dengang? – Heroppe hos os?

Sanne.

Å, de er vel bare kopier, ved jeg.

Balke.

Ligevel! ... Ligevel! Den forkortning –? H-m? Den forkortning, De?

Sanne.

Ja-ha.

(Herskabsdombjælder høres.)

Balke.

Der kommer én til – også kjørende.

Sanne.

Jeg hører det, ja.

Balke.

I sådanne rum, De, ... i sådanne rum blir en ligesom ... ligesom bedre. Man ligesom møder sit bedre menneske.

Sanne.

Ja, det kan undertiden trænges.

Balke.

Finder De? – Jeg tror såmænd gjerne det! He-he-he!

Kammerherren (*fulgt av Østlie, som straks forsvinder*).

God kvæld, mine herrer stortingsmænd! God kvæld! Er vi de eneste?

Balke.

Det synes, som vestbanen tar sig ferier!

Kammerherren.

Hvorfor ikke? Den arbejder hele året.

Balke.

He, he, he!

Kammerherren.

Nå, – I har havt en varm dag?

Balke.

De mener: møde både formiddag og eftermiddag?

Kammerherren.

Å, jeg mener nok lidt mere!

Det er virkelig rørende efter så hed en kamp å se to av gladiatorerne gå her i fredeligt samkvem.

Balke.

Ikke sant? Ikke sant? He-he-he!

Kammerherren (*til Sanne*).

Jeg gratulerer med avgjørelsen!

Sanne.

Kammerherren må vende gratulationen til hr. Balke.

Balke.

Ja, jeg tar mod! Jeg tar mod! He-he-he!

Kammerherren (*from*).

Tænk, jeg mener begge to. Jeg mener os alle. Ministerskifte nu, netop nu, – vilde det ikke være meget ilde?

Balke.

Det er i højeste grad min mening.

Kammerherren.

Og så krænke den gamle løve –?

(Jernvejssignalet høres. Alle står et øjeblik stille.)

Sanne.

Det passet godt ind.

Kammerherren.

De har sans for sådanne ulyd? Skjønt De er fra landet?

Balke *(ler)*.

Sanne.

Når de er vel anbragt, så synes vi om dem på landet også.

Kammerherren.

Jeg er en neutral mand. Det behøves. Apropos om en neutral mand: Jeg hørte Paul Langes tale. Var den ikke superb?

Balke.

Jeg kalder den et politisk mesterstykke.

Kammerherren.

Den avgjorde sagen. Ikke sant?

Balke.

Derom kan der ikke være to meninger. Den var blant andet så upartisk.

Kammerherren *(til Sanne)*.

Oprigtig talt, finder ikke De også det?

Sanne.

Oprigtig talt: nej.

Kammerherren.

Men beviset er jo der! Han bejler til ingen. Han går sin vej.

Sanne.

Paul Lange gjør aldrig noget for fordels skyld.

Kammerherren.

De hører nok ikke til excellencens beundrere?

Sanne.

Om jeg gjør? Jeg beundrer ham i den grad, at jeg skulde ønske, han nu blev bestyrer av vestbanen. Posten skal være ledig.

Balke.

Jeg beklager et parti, som aldrig kan finde hæder hos sine modstandere.

Sanne.

Og jeg beklager et parti, som aldrig kan vinde uden ved forræderi.

Balke.

Hvem er forrædere her?

Sanne.

Ja, hvem er det?

Balke.

De, som sviger sin gamle, sejersæle chef! De er forrædere. Uden ham var de ingenting. Og uden ham er de heller ingenting.

Sanne.

De er da vel nødsaget til å svige den chef, som går over til fjenden? Hvad andet har hæderligt folk å gjøre?

Kammerherren.

Når samtalen er kommet så godt på glid, er jeg vist overflødig. Undskyld!
(Går ud i gangen til venstre. Står lidt der, går så rask hen til trappen.)

Sanne (nærmere til Balke).

De svarer ikke på det? Nej, der kan ikke svares. Hver den, som følger en slig chef over til fjenden, er nemlig også – forrrræderrr!

Balke.

He-he-he!

Sanne.

Det er ikke til å le ad! Det er faen gale den skjændselsfuldeste dag jeg har levd.

Balke.

He-he-he!

(Et helt tog av herrer kommer. Foran kammerherren mellem to statelige mænd. Lige i døren siger:)

Kammerherren.

De herrer kjender ikke hverandre? Tør jeg forestille: hr. stortingspræsidenten, – og dansk godsejer hr. hofjægermester Bang, en slægtning av værtinden. Hofjægermesteren er kommet op til den årlige fest. *(Herrerne hilser på hverandre, godsejeren meget ærbødig.)* Får jeg føre præsidenten ind til værtinden?

(Begge ind til venstre; de fleste herrer efter.)

Piene *(iler frem til Balke).*

Har De hørt det siste?

Balke.

Det siste?

Piene.

Ja, hvad venstre-aviserne nu fortæller?

Balke.

Ikvæld? Nej!

Piene *(i oprør).*

Aviserne, hele toget, alle!

Kristian Østlie *(ind fra venstre, melder).*

Frøken Parsberg tar imod i den indre salon. I musikværelset.

Alle *(begiver sig ind til venstre).*

Balke *(undervejs).*

Men hvad er det dog?

Piene *(dæmpet).*

Skandale! Den største vi endnu har oplevet!

(Han gnider sine hænder, mens han holder dem langt ud fra sig.)

Paul Lange er for evig prostitueret! Færdig, ødelagt!

(Det siste siges, idet de forsvinder i den åbne dør.)

Op ad trapperne kommer efterhånden bureaukratiets spisser (de militære i uniform),

berømt heder, kunstnere og nogle yngre mænd. De kommer ind to og tre sammen. I flere av grupperne høres Paul Langes navn nævnt. Vi hører repliker som: «Han har dog aldrig villet tilhøre noget parti?» «Nej, han har forrådt alle partier.» «Hm? Alt blir gjort om til forræderi nutildags.» – Eller: «Han er dog en mærkelig mand.» «Ja, mærkelig til å puffe sig selv frem.» – Eller: «Det er ikke han alene, som er prostitueret.» «Nej, i grunden står de nu prostitueret allesammen.» «Således skulde de fotograferes.» – Eller: «Skidt på hejle greia!» «Ja, lad dem bare dræpe hverandre. Det er det bedste de kan ta sig for!»

Alle går lige ind døren til venstre.

Sist kommer to gamle, ærværdige. De kommer samtidig til døren fra gangen. Der bukker den ene for den andre, idet ingen av dem vil gå først ind.

Herren *(til venstre, som er den yngre).*

Hr. biskop!

Herren *(til højre).*

Hr. stiftamtmand!

Den første.

Hr. biskop!

Den andre.

Hr. stiftamtmand!

(En elegant ung mand går frem midt imellem dem, smilende og bukkende til begge.)

De to gamle *(ser forundret på ham, så på hverandre; de ler og går ind side om side).*

Fru Bang *(kommer umiddelbart efter ind i salen, netop som de to gamle atter står bukkende til hverandre foran den næste dør).*

Må jeg løse dette problem? – Hr. biskop! *(hun byder ham armen.)* Hr. stiftamtmand! *(hun byder ham den anden arm og går ind med dem begge.)*

Ramm og Sanne *(ind sammen fra døren til venstre).*

Sanne.

Men hvad er det De siger –? Aftenbladene?

Ramm.

Aftenbladene meddeler Paul Langes egenlige mening om den mand, han forsvaret i formiddag!

Sanne.

Hans egenlige mening? Har han da to?

Ramm (*ler*).

Paul Lange har altid to, – ofte flere.

Sanne.

Det er jo oprørende.

Ramm (*leende*).

Hm! – I politiken er ingenting oprørende.

Sanne.

Men hvad går den ud på?

Ramm.

Den gamle chef har naturligvis været intrigant mod Paul Lange også. Det kan De da vide.

Sanne.

Og det fortæller bladene?

Ramm.

Altsammen! Rubb og stubb. Nokså stygge historier. Fortæller også, hvad Paul Lange selv har sagt om dem.

Sanne.

Og det stemmer vist ikke med, hvad han sa idag?

Ramm.

Nej, De kan tro! – Det er en fuldstændig skandale. –

Vi har forresten kjendt det længe.

Sanne.

Og ikke sagt det.

Ramm.

I politiken må sandheden vente, til nogen får brug for den.

– Jeg har en avis med, om De vil –? (*tar den frem av lommen.*)

Sanne.

Tak! Mange tak! (*griber avisen, sætter sig hen og læser den med iver.*)

Balke og Piene og én til (*ind fra venstre*).

Balke.

Men så har vi jo ingen sejer vundet? Den moralske virkning går jo fanden i vold! Vi har heller lidt nederlag!

Piene.

Det er naturligvis derfor de kjæltringer har offentliggjort dette!

Ramm (*hører samtalen, ler godt og stille*).

Balke.

Først forråder han venstre; men nu står da vi lige så forrådde!

Piene.

Der er visse mænd, man aldrig skulde ta hjælp av!

Timeo Danaos et dona ferentes.

Balke (*til Ramm*).

Ja, De ler, De?

Ramm.

Jeg synes, De også ler? (*Begge ler.*)

Sanne (*rejser sig med avisen rasende*).

Men gudbevare mig! Har Paul Lange gjort de erfaringer om manden, som her står! Og forsvarer ham endda?!

Ramm.

De tar det så ivrig, unge mand!

Sanne (*til Ramm*).

Hadde De og de andre gamle tat dette (*slår på avisen*) ivrig, så hadde vi nu været spart for en landsskandale. For det er dette.

Balke.

Jeg ber mine herrer å huske, hvor vi er! – Tal sagtere!

Ramm.

Ja, hvad skulde vi ha gjort?

Sanne.

Hvad I skulde ha gjort? –

Balke.

Kom længer frem her! Og tal sagtere!

Sanne (*gjør så*).

Straks I fik det å vide, at (*ser sig om*) den gamle ræv la sine veje om Paul Lange, fordi han var ham ivejen hos kongen, skulde I ha lat det bli kjendt! Straks, hører I!

Men der er faen gale, ikke længer moralsk sans igjen i gamle politikere!

Balke.

Sagtere, unge politiker!

Ramm.

Vent, far, så blir De også træt av å gå rundt med en moralsk blæsebælg.

Balke.

He-he-he!

Sanne.

På det svarer jeg ikke.

Hvad er det, vi står overfor her? En mand, som selv har erfaret – erfaret det igjennem sig selv! –, at regjeringens chef driver uærligt spil. Han har erfaret det længe før os andre. Men han tier. De, han betror sig til, tier også, tier allesammen!

Da så vi andre, vi småfolk, får tag i, hvordan vi styres, så vil vi også straks gjøre rent bord. Op med sandheden, væk med chefen!

Hvad sker så? Jo, han, som ved det bedre end vi andre, han lærer os i et veltalende foredrag, at vi har uret! Det er just den chef, vi skal ha! Og hans tale virker så meget sterkere, som han selv netop skal forlade regjeringen. Han står der så upartisk! Ja, jeg har aldrig oplevet magen!

Kristian Østlie (*rask udenifra og ind til venstre*).

Piene (*nok så stærkt*).

Nej, det er jagu også enestående!

Balke.

Husk, hvor vi er?

Ramm.

Ja, kan vi ikke gå ind i røgeværelset?

Sanne.

Jeg lover å tale sagtere.

Når så venstrebladene trykker op hele skandalen, nemlig hvad Paul Lange har måttet tåle, ikke én gang, men flere, og hvad han selv har sagt om det, trykker det av, netop som han står offentlig og roser ham, ja, så blir vort folk prostitueret! For av sådant dobbeltspil får vi vor karakteristik, enten vi synes det er retfærdigt eller ej.

Heri har I, (*til Ramm*) gamle herrer, medskyld! I har vidst dette – og sansynligvis meget mere! Men I tvang ikke Paul Lange til å tale, og I taug selv.

Ramm.

I politiken har alting sin tid.

Sanne (*ivrigt*).

Det vil si, at i politiken har intet værdi i og for sig; men bare for de mål det tjener.

Balke.

Sagtere!

Sanne (*sagte, indtrængende*).

En net moral! Faen så net moral!

Ramm.

Jeg skal si Dem, min unge ven ...

Piene (*trænger sig frem*).

Lad mig! Lad mig!

Denegang har min ærede ven fienden ret! Undtagelsesvis! (*Man ler.*)

Jeg skal gi en ny oplysning. Jeg har den fra første hånd. Dengang den gamle

ræv la sine sluve veje omkring Paul Lange, dengang var Paul Lange syg, egentlig sindssyg.

Ramm.

Det er rigtig. Mange sammenstødende omstændigheder.

Piene.

Økonomiske vanskeligheder, har jeg hørt. Konens testamente havde gjort ham arveløs?

Ramm.

Nej, nej!

Kammerherren (*fulgt av Østlie går fort fra venstre ud hoveddøren*).

Piene.

Nåja, mig er det sligs slag, hvad det var, som ødela ham. Jeg elsker ham ikke! (*Man ler.*) Men dengang følte han sig ene og forladt og faldt i grublerier. Og var utvilsomt ved å ende sine dage.

Balke. Sanne.

Hvad for noget?

Piene.

Jeg har det fra en, som ved det.

Ramm.

Det har jeg dog aldrig hørt.

Piene.

Men jeg har hørt det!

Og nu spør jeg: hvad kan bevæge en mand, som intrigerne førte lige ud på livets grænse, hvad kan bevæge ham til å stå og rose intriganten?

Balke. Sanne. Ramm.

Der er det!

Piene (*stærkere, opmuntret av stemningen*).

Han må ha en grund for det, som bare han kjender!

Balke.

Sagtere!

Piene (*sagte indtrængende*).

En grund, som bare han har fordel av! Vi andre tab, bare tab! Allesammen!

Alle (*sagte*).

Så er det! Det er fuldkommen sant!

Piene (*med al anstrængelse, men sagte*).

Grunden til denne landsskandale! Nævn mig den! Nævn mig grunden! Og lad os, alle partier, forene os mod spekulanten! I alle fald ikke forsvare ham. Han er skadelig for alle!

Tredje møde.

Gamle Storm (*høres udenfor*).

Det skal nok gå! Det tar bare lidt tid!

Balke.

Gamle Storm!

Piene (*gnider sig i hænderne*).

Nu blir her moro, gutter!

Venit lupus!

Sanne (*dæmpet*).

Er det den rasende gamle?

Ramm.

Ja! (*Da Sanne ses å bli nysgjærrig.*) Har De aldrig sét ham?

Sanne.

Nej. Men jeg glæder mig til det. – Er det ikke frøkenens bedstefar?

Ramm.

Og plejefar.

Sanne.

Aldeles hensynsløs?

Ramm.

Fra før vikingetiden!

Gamle Storm (*udenfor og nærmere*).

Jeg har hørt, den skal være ledig. Er det så? De ved jo alt!

Kammerherren.

Den er ledig.

Gamle Storm.

Den er ledig. (*De ses.*) Det var det jeg tænkte. –

God kvæld, mine herrer. God kvæld!

Ramm. Balke. Piene.

God kvæld! Velkommen!

Gamle Storm (*som bruger en svær stok, langsomt fremover, mønstrende dem*).

Her vil jeg være!

Kammerherren.

De vil vel først ind og hilse på Deres datterdatter?

Gamle Storm (*som begynder å ta herrerne i hånden*).

Her vil jeg være! – Og hun kan komme hid!

(*De andre hilser ham på éngang ærbødigt og kjendt.*)

Kammerherren (*går rask ind til venstre*).

Gamle Storm.

Hvem er han der?

Ramm.

Sanne! Stortingsmand Sanne.

Gamle Storm.

Radikaleren? Nå, sådan ser De ud? Næsten som et menneske, De også.

(*Latter. Storm hen mod sofaen til højre.*)

Ramm.

De befinder Dem vel?

Gamle Storm.

Skidt! Men der hænder undertiden ting, som – som frisker på gamle lemmer! Her sætter jeg mig! (*I sofaen til højre. Man samler sig om ham.*) Her er godt å være!

Piene.

Og vi er glad ved å se Dem!

Gamle Storm.

Det tænkte jeg mig næsten. (*Rækker sig fremover, dæmpet.*) – Nå? Er han ikke lækker? – –

Balke.

Ja, hvem mener De?

Gamle Storm.

Hy-sss!

Tora Parsberg (*kommer rask ind fra venstre. Alle viger ærbødig. Hun er i stort toilette*).

Men bedstefar –? At du vover det? Du, som er syg? (*Han rejser sig.*) Nej, bli endelig siddende! (*tar hans hånd og hjælper ham til sæde igjen.*)

Gamle Storm.

Javist er jeg syg. – Men jeg vidste, det vilde glæde dig så, at jeg kom.

Tora Parsberg.

Ikke når du er syg, bedstefar! Ikke når du er syg.

Gamle Storm.

Og jeg, som i min uskyld gik ud ifra, at jeg altid var velkommen?

Tora Parsberg.

Din erfaring siger dig det? Den er jo så rig.

Gamle Storm (*slipper hendes hånd, som han har holdt fast*).

Og i kvæld tænkte jeg, at jeg var så rent velkommen. Paul Lange kommer jo?

Tora Parsberg.

Paul Lange kommer. Og ham elsker du, bedstefar?

Gamle Storm (*ser på hende*).

Ikke så meget som du, er jeg ræd?

(Man ler, men meget diskret.)

Tora Parsberg.

Det var heller ikke å vente. For du elsker så mange.

Gamle Storm.

Dog ingen som Paul Lange. Jeg tilstår det.

Tora Parsberg.

Å, hvad –? End Arne Kraft?

(Man ler friere.)

Gamle Storm (*livlig*).

Det er sant. Arne Kraft elsker jeg endnu højere!

Tora Parsberg.

Ser du, bedstefar! Å, – jeg kunde nævne flere! –

Men nu må vi gå?

Gamle Storm.

Hvorhen?

Tora Parsberg.

Ind til de andre. Der bydes the. Og snart får vi høre musik. Jeg har stort orkester og kor og sangere. Og jeg har reserveret en æresplads til dig.

Gamle Storm.

Det er vel ved siden av hans excellence?

Tora Parsberg.

Der sidder en imellem dere.

Gamle Storm.

Ja, det er vel så dig?

Tora Parsberg.

Det er mig.

Gamle Storm.

Å nej, du! – Nej, jeg tror nok, jeg foretrækker å bli her.

Tora Parsberg.

Det var skade! Musiken vilde stemme dig så mild.

Gamle Storm.

Tak, det behøver jeg ikke å bli. Det er jeg.

Tora Parsberg.

Vil ikke mine herrer komme ind?

Gamle Storm.

Tak, du! Vi vil være her en stund sammen.

Tora Parsberg.

Og danne velfærdskommitté?

Gamle Storm.

Og danne velfærdskommitté.

Tora Parsberg.

Jeg håber, den ikke blir så grusom som den første?

Gamle Storm.

Desværre, vi har ingen guillotine å råde over. Ellers så –!

Tora Parsberg (*avbrydende*).

Der *du* er bedstefar –? Du undervurderer dig! (*Hun går. Alle ler høilydt.*)

Gamle Storm (*stolt*).

Hun er ikke borte, hun!

Balke.

Hun er jo også Deres datterdatter!

Gamle Storm.

Men hun har altid været imod mig. Fra hun var barn. Altid forsøgt sig på det umulige. –

Og nu hørte I selv –?

Ramm *(efter en kort stilhed).*

Hvad mener De?

Gamle Storm.

Hvad jeg mener –? Naturligvis det, hvorfor jeg er her.

Balke *(forsigtig).*

Og det er –?

Gamle Storm.

I hørte det selv? Paul Lange!

Ramm.

Det var jo spas.

Gamle Storm.

Spas med alvor i!

Ramm.

Så højt kan han ikke stile? – –

Gamle Storm.

Paul Lange?!

Balke.

Frøkenen moret sig jo bare!

Alle disse rygter om hans frierier – –.

Gamle Storm *(avbrydende).*

Jeg ved, hvad jeg ved! Og den karl ved, hvad han vil!

Det skal ikke undre mig, om vi i kvæld må høre forlovelsen deklareret!

Alle *(forbauses; der høres på én gang:).*

Hvad siger De? Det er ikke muligt? Det overgår dog alt –? Nej, nej!

(Man ler.)

Balke.

Frøken Parsberg gifter sig aldrig!

Ramm (*ler*).

Og Paul Lange vogter sig nok for en kurv til!

Man kan også gjøre en skjælm uret!

Piene (*kommer skydende til:*).

Men ikke en frier!

Gamle Storm.

Netop!

Piene.

Ikke en frier! Og han hører til typen. I udlandet kalder de dem «stræbere»; men «friere» er det rette ord. De frier som skolegutter til læreren, som studenter til professoren, så til rige piger, så til vælgere og velyndere, så til ordener og høje stillinger. Og han har nådd alt! (*med raseri.*) Og han har nådd alt!

Balke (*rask tilføjende*).

Trods Deres stadige protest! He-he-he!

(*Almen latter.*)

Gamle Storm (*under latteren*).

Er De misundelig, Piene, far?

Piene.

Paul Lange er min specialitet! (*kyler avsted.*)

De andre (*ler og gjentar*).

Hans specialitet!

Gamle Storm.

Ja, I må studere den mand! To gange før forlod han politiken. Og begge ganger var han assureret, før han gik.

Alle (*ler*).

Det er sant!

Balke.

Ikke så højt!

Ramm (*sagtere*).

Nej, sagtere!

Gamle Storm (*også sagtere*).

Nu går han sin vej den tredje gang. Og er naturligvis atter assureret! Bare at faren nu er større. Så nu er han også højere assureret!

De andre (*ler igjen; men sagtere*).

Balke (*derunder*).

Forlovet med Frøken Parsberg? Ja, den assurance er god nok!

Flere (*leende*).

Den er god nok!

Gamle Storm.

Ja, I ler? Men med Tora Parsberg under armen er det han, som ler! Ler ad dere allesammen! – Kom nærmere hid!

Balke (*nysgjærrig*).

Er der mere? (*nærmere til*.)

Piene (*kommer kylende til*:).

Er der mere?

Gamle Storm.

Det bedste!

Ramm.

Det var som pokker! (*kommer også*.)

(*Man samler sig tættere om gamle Storm.*)

Gamle Storm (*får dem såvidt fra sig, at han kan se, om der kommer nogen fra venstre. Da han ingen ser*:).

Det der med Tora Parsberg forklarer jo bare, hvorfor han tør gå. Det forklarer ikke, hvorfor han tør tale, i det samme han går. Tale for regjeringschefen! Som har gjort ham så meget ondt.

Piene.

Der er det! Grunden! Grunden!

Gamle Storm.

Dertil må han ha en særskilt grund!

Piene.

Det er, hvad jeg siger!

Virtus post nummos!

Gamle Storm (*ser sig atter om*).

Når jeg vil lokke noget frem, forsøger jeg med dem, som tror, de er klogere end andre.

Jeg forsøgte med kammerherren!

(Dæmpet latter.)

Balke (*nysgjærrig*).

Nu –?

Gamle Storm.

Gesantskabsposten i London er ledig.

(Almen forundring. Man ser på hverandre. Det lysner i ansigterne, de blir glade og poliske. Det ender i en almen latter.)

Sanne (*som aldrig lar sig rive helt med*).

Men husk, hvor I er!

(Latteren dæmpes, men vinder i intensitet.)

Balke (*dæmpet til Ramm*).

Er han ikke en mester?

Ramm.

Stormester!

(Latteren gjentages.)

En (*gjør bevægelser med benene som til reel*).

To stortingsbønder (*kommer lokket av latteren. Den ene seksti år, den anden yngre*).

Piene (*flyr op imod dem*).

Paul Lange er forlovet med frøken Parsberg og skal bli gesant i London! Der har I det!

Fortes adjuvat fortuna!

(Lige ind i ansigtet på dem:) Bæ!

De to stortingsbønder *(forundres svarligen. Endelig kommer de frem).*

Den ældre.

Er'n gælen?

Sanne.

Nej, men fuld. Politisk brændevin. *(går.)*

Balke.

He-he-he!

Den yngre *(leende til Storm, som han tar i hånden).*

Er det sant, det, om Paul Lange?

Gamle Storm.

Jagu er det sant!

Den ældre *(hilser også på Storm).*

God kvæld, gammel'n!

Gamle Storm.

God kvæld, du!

Balke.

Her ligger begge partier lamslåt efter ham, – og selv rejser han av med profitten! He-he-he!

Jeg kan ikke for det; det er godt gjort! Jeg beundrer ham.

Den ældre stortingsbonde.

De'r godt hue på den karen!

(Latteren begynder på en frisk.)

Gamle Storm *(rejser sig).*

Men, mine herrer, hvor blir der av indignationen? Vi kan da, minsjæl, ikke lage indignation av beundring?

Flere.

Å – jo!

(Munterhed.)

Ramm *(under latteren).*

Indignationen skal nok komme!

Balke *(overgiven).*

Kemi! Bare kemi!

(Latteren stærkere.)

Sanne *(hysser).*

Piene *(styrter nedover).*

Der er han!

(Absolut stilhed.)

Gamle Storm *(sætter sig).*

Ja, nu får vi se da!

Fjerde møde.

Kammerherren *(på venstre side av).*

Paul Lange *(i elegant selskabsdragt).*

God kvæld! *(går fremover mod dem.)*

(Intet svar.)

Paul Lange.

Med én gang så stilt?

Kammerherren *(hele tiden på siden av Paul Lange).*

Har nogen av de herrer kommet i skade for å sige en vittighed?

Gamle Storm.

Ja, desværre! Jeg.

Paul Lange *(går lige på gamle Storm og rækker ham hånden).*

Gamle Storm *(tar den, forsøger å rejse sig; men synes å ha svært for det).*

Jeg har sommetider så ondt for å rejse mig.

Paul Lange.

Bliv endelig siddende! Nå, – hvad gjaldt så vittigheden?

Gamle Storm.

Den var virkelig om Dem.

Paul Lange.

Og enda lyktes den ikke? *(slipper hans hånd. Vender sig mod Ramm, som han med fortrolig hilsen vil ta i hånden.)*

Ramm *(lægger begge sine hænder på ryggen).*

Paul Lange *(blir ligbleg; får rank rejsning. Ser sig om. Hver den, hans blik falder på, lægger også hænderne på ryggen. Alle undtagen den ældre stortingsbonde, der holder sig noget avsides).*

Nu forstår jeg vittigheden. Også jeg finder den dum. *(Han vender sig mod Kammerherren.)* Værtinden er derinde?

Kammerherren *(strålende).*

Ja, Deres excellence! *(begge ud.)*

Alle *(bevæger sig, ler, taler).*

Gamle Storm *(rejser sig rask på sin stok og udbryder).*

Det gjorde I, minsjæl, godt!

Piene *(for sig selv i stor fryd, gnidende hænderne).*

Bravo! Bravo!

Det dør han av!

Ramm *(til Storm samtidig).*

Den traf, – hvad?

Balke *(samtidig).*

Den vil han huske!

Sanne *(samtidig).*

Den var av alle partier!

Gamle Storm.

Intet vejer i politiken op mod en godt udført sammensværgelse! *(sætter sig*

igjen, svært fornøjet.)

(Orkestret inde til venstre begynder. Kor med akkompagnement.)

Piene *(kommer frem, begejstret).*

Det anet mig, det anet mig! For da jeg kjørte frem gennem skogen i sneen ikvæld, var det, som jeg hørte ulvehyl. Dem hørte jeg i min barndom deroppe i fjældene, især om natten. Da var det som den gamle, hjemløse norske ånd ropte indover vor søvn! Den ropte klagende, truende: du syvsover, jeg gir dig aldrig fred! Aldrig mere fred! Op skal du! Og myrde skal du! Myrde videre!

Ramm *(sagte til de nærmeste).*

Men det er jo en paroxysmus!

Piene *(uden å stanse).*

Det veke, det usunde skal du myrde! Det, som nu har hjemstavnsret i Norge. Du skal myrde det kvindesvage føleri og frihedsbumlerne! Myrde moderne nationalsvindel! Å, I sunde myrdelystne ulvehyl fra skogerne, fra oldtiden! Folkets vardøger! De hører, hvergang der skal gjøres ende på en av dem! – –
(Han ser på dem og møder bare muntre fjæs.)

Barbarus hic ego sum, quia non intelligor nulli!(mumlende:) Ovids tristia, 5, 10, 37. (stryger krænket avsted under de andres latter.)

Gamle Storm *(slår med stokken i gulvet).*

Nej, nej, nej! Det er stort, hvad han siger!

De er ikke hele mennesker, disse andre. Bare halve mennesker er de, eller mindre endda!

De hele mennesker, de er foran, de stormer på, de erobrer for slægten. Men disse, usselryggene, sentimentalisterne, de årker ikke det; de sakker agterud og blir der hos de svagfødte, hos stymperne, de udbrugte, – og hos kvindfolkene! Og steller og tukler med dem! Og vil ha os alle did for å gjøre det samme. Bagover vil de ha os! Deres tanker er sygestuens tanker, og deres program: når kommer krøblingernes tid?

Slige skal være med i politiken? Sætte kurs for slægten?

– I politiken, der skulde brøle av sund brunst som en stud?

Til helvede med skrapet!

De andre.

Bravo! Bravo! *(ler og roper. Alle samtidig.)* Han er god, gamle Storm'en ikvæld!
Jagu, er'n go'! En ægte norsk furustubb!

Sanne *(sagtere).*

Men nu blir vi for højlydte igjen!

Gamle Storm.

Å, det gjør ingenting! Jeg tar ansvaret på mig! Desuden, de hører bare musiken derinde!

Kristian Østlie *(er under dette kommet ind udenifra og gir Piene et brev).*

Piene *(åbner det rask).*

Her er avtryk av korrekturarket på en artikel til imorgen. Jeg bad om flere for at I skulde få læse!

(leverer ud langspaltede avtryk.)

Balke.

Her er ulvehylene altså på noder! He-he-he!

(De andre ler også og ordner sig i grupper to og tre om hvert eksemplar.)

Gamle Storm *(sætter sig med et alene).*

Piene *(driver bag dem og nyder virkningen. Undertiden tygger han på sine negle. Blir han derunder altfor ivrig, holder han den ene hånd med den andre. Hører han fra en av grupperne en latter, eller en bemærkning som: «det er godt!», – så er han over dem og spejder ned i avtrykket efter, hvad det gjælder. Fra venstre kommer:).*

Femte møde.

(Kammerherren under armen med:)

Fru Bang.

Beste kammerherre. De må si mig, hvad er det dog? Er det noget med Paul Lange? En skandale, – hvad?

Kammerherren.

Når menneskene i den grad er optat, så er det altid en skandale.

Fru Bang.

Men vær nu sød og sig mig, hvad det er! Jeg kan så ualmindelig godt lide Paul Lange. Men – han skal jo være så slem til å fri?

Kammerherren.

Det var i hans ungdom.

Fru Bang.

Men nu er han jo ungkarl igjen? – Jeg mener, nu er han jo atter ledig. Er det noget sådant?

Kammerherren.

Ja, det er.

Fru Bang (*ivrig*).

Er det noget slemt noget?

Kammerherren.

Ja.

Fru Bang.

Hvad er det? Kjære, hvad er det dog?

Kammerherren.

Han har friet til prinsessen.

Fru Bang.

Det er da ikke muligt! – Kan sådant gå an?

Kammerherren.

Hun er ikke ganske ung længer.

Fru Bang.

Og han er excellence –? Man har hørt så galt før? Men ligevel –? Hvad tror De?

Kammerherren.

Ja, nu kommer den egenlige skandale.

Fru Bang.

Nu kommer den?!

Er der endnu mere? Gud!

Kammerherren.

Paul Lange har sagt, at – (*ser sig om.*)

Fru Bang.

Hvad?

Kammerherren.

At kongen har paryk.

Fru Bang (*forstenes. Endelig siger hun:*).

Men det har jo ikke kongen?

Kammerherren.

Nej. Og det er netop skandalen.

Fru Bang (*forfærdet*).

Har Hans Majestæt fåt høre det?

Kammerherren (*nikker mørkt. Han tar hendes arm igjen og vil gå med hende ud til højre*).

Fru Bang (*stanser*).

Men hvordan kunde Paul Lange, som er en så klog mand –?

Kammerherren.

Det er ofte de klogeste, som er de dummeste.

(*De går igjen.*)

Fru Bang.

Å, som dét er sant: Det er ofte de klogeste, som er de dummeste. (*Stanser, slipper hans arm.*) Min tossede godtroenhet! Det er ikke sandt?!

Kammerherren.

Nej, det er det heller ikke.

Fru Bang.

Men menneske dog –! Bank skal De ha! (*Hun slår ham gjentagende med viften.*)

Kammerherren (*mens han rømmer*).

Sådant holdt I på med i gamle dage! Før politiken kom!

(begge ud til højre.)

Sjette møde.

(De læsende grupper blir færdige, den ene lidt efter den andre. Hver slutter leende og talende.)

Balke.

Nå, den er da norsk nok! He, he, he!

(Der høres udbrud som: Ja, den vil virke! Den har han godt av! Den vil rive op!)

Gamle Storm *(er den siste).*

Det skal gjøre sig! *(Rejser sig.)* Ja, nu går jeg ind og henter ham.

Flere *(forskrækket).*

De henter ham?!

Andre *(ligeså).*

Hid ud?!

Gamle Storm.

Ja – ha!

Ramm.

De får ham ikke hid ud igjen?

Gamle Storm *(på vejen).*

Det skal vi bli to om

Ramm.

Ja hvorledes?

Gamle Storm.

Mig kan han ikke nægte en samtale, når jeg ber ham om den. Jeg er Toras bedstefar. *(Austed på stokken, fort.)*

Ramm *(et stykke efter).*

Betänk, hvad som vilde følge av det?

Gamle Storm *(videre).*

Just det ja!

Balke (*iler også efter*).

Og husk, hvor vi er!

Gamle Storm (*bestandig videre*).

Netop det, ja!

Ramm.

De får ham ikke med!

Gamle Storm (*stanser og vender sig*).

Så –? Den, som gamle Stormen har sat kloa i, han har endnu aldrig sluppet!
(*ud til venstre.*)

Ramm.

Den satan! Hvad vil nu ske?

Balke.

Skandale, far! Skandale! Hvis jeg ikke var så nysgjærrig, så løb jeg min vej!

Sanne (*til Piene*).

Men det er ikke sant alt, som står her!

Piene (*hissig*).

Hvad faen gør det? Når det virker! (*Oprørt op mod Balke.*) Den tosken kommer og siger, det er ikke sant?!

Balke (*ned til Sanne*).

Det er jo netop, hvor sandheden ikke længer strækker til, at Piene begynder! –
(*Latter.*)

Sanne.

Jeg er enig i, at en sådan mand må ud af politiken. Han skader.

Piene.

Nå-ja, hvad så?

Sanne.

Ikke ved hvilket som helst midler!

Piene.

En må passe på, når han har begået en fejl, for faen!

Sanne.

Det kan være. Men –. Vil De si noget Håkonstad?

Den ældre stortingsbonde.

Ja, det var dettane med fejlen. Vi fejler aille. Men i politiken, når som en har gjort en fejl, så tar døm den fejlen og render til verdens ende me'n. Og et stykke tel. *(Man smiler.)* Hain har ailler gjort ainna end den fejlen. Og ingen ai'n har fejla end hain.

Og det blir lissom for mye.

(Man ler.)

Piene *(overlegent).*

Hr. Håkonstad forstår ikke, at det gjælder å sejre i øjeblikket! Vi har ikke mere end det øjeblik! Og så må alle midler være gode.

Sanne.

Det kan gå slemt ud over den enkelte, det.

Piene.

Den enkelte? Hvad faen er den enkelte? Når han er ivejen. Selv om han er den største!

Balke *(forfærdet).*

Ja, så sandelig har han fåt ham med sig!

(Man ordner sig.)

Piene *(bag de andre).*

Syvende møde.

Gamle Storm *(til Paul Lange, som stanser lige ved døren).*

Deres Excellence må forstå, at jeg har stærkere grunde end de andre. Deres Excellence skjønner, hvad jeg mener.

Paul Lange.

Jeg tror å forstå, hvad De sigter til.

Gamle Storm.

Da har jeg en vis ret til å be Deres Excellence om å forklare Dem. Det sætter ondt blod, hvad De har gjort idag.

Paul Lange.

En anden gang. Og et andet sted. *(vil gå.)*

Gamle Storm.

Men Deres Excellence kan ikke stå således i den offentlige mening, idet Deres Excellence vil indgå i –, jeg behøver ikke å fuldføre.

Paul Lange.

Ja, hvad vil De, jeg skal gjøre?

Gamle Storm.

Slå snakket ned! Her, straks!

Paul Lange.

Foran de herrer, som har fornærmet mig? Nej. *(vil atter gå.)*

Gamle Storm.

Men når nu de herrer tror, at De har forrådt dem?

Paul Lange *(vender sig).*

Jeg har absolut ingen forrådt. Jeg har alene sagt min oprigtige mening om en gammel højt fortjent mand.

Gamle Storm.

Har Deres Excellence læst aftenbladene?

Paul Lange.

Jeg har læst dem. Og hvad der står, har med denne sag intet å bestille.

Sanne *(opover, hissig).*

Har det intet med denne sag å bestille, at Deres Excellence anbefaler os en upålidelig regjeringsleder?

Gamle Storm.

Som De har erfaring for er det?

Sanne.

Om ham sa De idag, at han trods alt var den, som bedst samlet det norske folk?

Paul Lange (*et par steg længer frem*).

Det siger jeg endnu.

Sanne (*fremover*).

Hvad må så vi være for et folk!

Flere (*gjentager sætningen*).

Hvad må så vi være for et folk?

Paul Lange.

Folket kjender bare hans store gjerninger. Eller tror virkelig nogen, at den kapital av kjærlighed og beundring, han har samlet, nu er opbrugt? Er den det ikke, så har jeg ret. «Trods alt er endnu han den, som bedst kan samle det norske folk.»

Ramm.

Fremtiden skal vise, at det ikke er så. Det norske folk følger for godt med. Men selv om det var så, – der er én mand, som *ikke* kan bruge det argument, eller noget argument som støtter denne regjeringsschef, – det er Deres Excellence.

Paul Lange.

Så? – Flere av dere, og deriblandt den mand, som nu talte, kjendte også til hans fejl; men taug. Taug og støttet ham, – så længe I var enige med ham!

Ramm.

Da stod vi med ham i oppositionen. Der virket disse fejl ikke stort. Men i spissen for landsstyret, – det er en anden sag!

Flere (*livligt*).

Sådan er det!

Paul Lange.

Politiken opdrager ikke engle. Mænd med værre fejl end hans har ledet store folk og hører til politikens største navn.

Sanne.

Men vi er et lidet folk. For os gjelder ingen erobringsmoral. Ingen krigslove. Vi kan intet ved magt.

Skal vi vinde respekt, må det være ved det eksempel, et sundt folk gir.

Alle.

Sådan er det. Sådan.

Sanne.

Forfølgelse av en enkelt mand er ikke sund.

Ramm.

I politiken gjælder det én ting ad gangen. Nu er det denne.

Paul Lange.

Enhver handler efter sin natur. Og skarpretterens fag ligger ikke for min?

Gamle Storm (*har sat sig, denne gang i sofaen til venstre*).

(*For sig selv.*) Han svarer godt. Men han skal min sjæl under!

(*højt.*) Hvorfor gik Deres Excellence ikke Deres vej, da De blev så mishandlet av ham?

Paul Lange.

Man burde heller takket mig for, at jeg stod. Så den første venstre-regjering, landet har hat, kunde arbejde rolig videre. Derfor taug jeg.

Gamle Storm.

Men nu, da De fandt det bekvemt å gå, hvorfor taug De ikke også nu?

Flere (*nærmere mod ham*).

Ja, hvorfor taug De ikke også nu?

Ramm.

Eller om De endelig vilde tale, hvorfor sa De ikke det samme som vi? De hadde dog gjort de samme erfaringer? Bare endnu værre?

Paul Lange.

Derpå har jeg allerede svaret. Og nu synes jeg, dette kan være nok. (*vil gå.*)

Stortingspræsidenten (*og flere herrer kommer fra venstre*).

Gamle Storm (*rejser sig, siger vendt mod Paul Lange*).

Deres Excellence må undskylde; men her menes, at De har hat en anden grund! (*Han kommer nærmere:*) En ganske særskilt grund – til å ta regjeringschefens forsvar idag.

Paul Lange (*mod ham*).

Hvad mener De med det?

Gamle Storm (*lige på*).

Det ved De best selv!

Paul Lange (*ligbleg; står en stund*).

Det er en infam bagvaskelse! (*går.*)

Ottende møde.

Arne Kraft (*ses ude i gangen*).

Sanne (*som ser ham først, glad*).

Der er Arne Kraft!

Flere.

Arne Kraft! (*Man vender sig.*)

Ramm (*sagte til Balke*).

Han ved besked.

Balke (*ligeså til Ramm*).

Og han taler ud, skal De se!

Paul Lange (*mod ham*).

Det var godt, du kom!

Du er ikke enig i, hvad jeg har sagt idag. Men du kjender mine grunde til det. Sig dem nu her! Du alene kan det!

Arne Kraft (*ser på ham; men siger intet*).

Flere (*kommer mod Arne Kraft og hilser på ham*).

Arne Kraft (*til Sanne, som er ham nærmest*).

Hvad står på?

Sanne.

Du har dog læst bladene for i kvæld?

Arne Kraft.

Jeg har læst «Dagbladet».

Flere.

Netop.

Sanne.

Så kan du da omtrent forestille dig, hvad her står på.

Ramm.

Og du har måske noget å oplyse?

Stortingspræsidenten (*ses å hviske til Arne Kraft*).

Arne Kraft (*ser sig om og ser især på Paul Lange. Han taler under indre oprør*).

Ja, jeg har noget å lægge til, hvad «Dagbladet» oplyser.

(Flere og flere strømmer ind fra venstre.)

Jeg forstår så godt, at der Nordmænd nu kommer sammen, kjender de det, som kan de ikke tale om andet.

Paul Lange er en av de bedste, vi har. En av dem, som har videst omsyn og har udrettet mest. Storhjærtet som ingen anden, klog, hensynsfuld. Udenfor partierne, men ofte foran, når det gjaldt. Vi har ham meget å takke. Den forfølgelse, han har været udsat for, har bare gjort ham kjærere for os. Vi satte en forventning til ham, som bare én har havt større.

Den ældre stortingsbonde.

De æ saint!

Sanne.

Det er det!

Piene (*sagte frem til gamle Storm, hvisker*).

Dette går galt!

Gamle Storm.

Bøh!

Arne Kraft.

Men så kom også det, vi oplevet idag, – – – ja, om nogen hadde sagt mig det igår, eller endnu i formiddag, at så vilde ske, jeg hadde sat mit liv ind på, at det var umuligt. Det er i sit slags det mest uventede, som har truffet mig. Jeg lider endnu så ved det, at jeg fattes ord.

Han må ikke forstå, hvad han har gjort. At hver en av os kjender det, som har vi lidt et nederlag ved ham, både de, som vandt, og de, som tapte.

Mange.

Sådan er det.

Arne Kraft.

Vi kjender det, som har han forrådt os allesammen. Som har vi hat en national ulykkesdag. Men ingen dypere end jeg. For vi er venner fra ungdommen av.

(*Stilt.*)

Ramm.

Du sa, du hadde noget å oplyse?

Arne Kraft.

Ja.

For tre dager siden var jeg hos Paul Lange. Da var mistillidsvotumet netop fremsat.

Jeg kom for å minde Paul Lange om, at han umulig kunde støtte regjeringschefen. Han minst av alle.

Flere (*mumler efter*).

Han minst av alle.

Arne Kraft.

Så havde vi en længere samtale om det. Hovedsummen var den, at uden retskaffenhed er ingen folkelykke mulig.

Flere (*dæmpet*).

Sant! Fuldkommen sant.

Arne Kraft.

Men derav fulgte, at staten ikke kunde ledes av en mand, som ikke var fuldt pålidelig.

Flere (*som før*).

Således er det! Det er, hvad vi har sagt.

Arne Kraft (*ser på Paul Lange*).

Nuvel! (*Langsomt og vægtigt.*) Det indrømmede Paul Lange mig. Jeg forlangte ikke mere av ham, end at han skulde holde sig borte idag. Og det lovet han mig. (*Sagte mumlen.*)

Jeg hører netop av stortingets præsident, at han lovet ham det samme. (*stærkere mumlen.*)

Sanne.

Dette er dog aldeles uhørt!

Paul Lange (*rolig*).

Det tror jeg dog ikke. Det er ofte hørt, at en mand under stærkt påtryk lover noget, som siden føles, ikke å være det, som passer ham.

Piene (*bag de andre*).

«Passer ham!»

Arne Kraft.

Derom vil jeg intet si. Men at det, «Dagbladet» oplyser, er sant, det kan jeg bevidne. Det har jeg beviser for.

Flere (*dæmpet*).

Det har han beviser for.

Sanne og Ramm og Balke.

Det har du (De) beviser for?

Arne Kraft.

Ja. Og de er stærke.

Piene (*bryder under den almene, næsten højtidelige stilhed frem fra de andre og roper:*).

Den mand er umulig!

(*Han forskrækkes over sig selv og styrter tilbage. Man ler.*)

Paul Lange.

Ja, jeg mærker, hensigten er å gjøre mig til det.

Arne Kraft.

Hensigten er å gjøre politiken hos os retskaffen. Til et ærligt samråd av bra folk. Om muligt. Det er hensigten.

Det har du, min gamle ven, hjulpet til med. Stort og ædelt.

Hvad som nu har voldt, at vi, for å nå vort mål, må fjærne dig, – – du ved det. Jeg ved det ikke.

For os har du ødelagt så meget, som det i dette øjeblik gik an å ødelægge. Vi driver mange år tilbage på det. Det stod tvilsomt; nu er det avgjort. Hos alle de beste i landet vil dette bli en sorg. Du vinder aldrig mere deres tillid. Det gjør mig ondt. Men det er ikke længer til å hjelpe.

(*Almindelig og dæmpet mumlen, deri udtryk skjældnes som:*)

«Dette var bra.» – «Dette vil gjøre vej.»

Paul Lange (*går frem til Arne Kraft*).

Nu har du dræpt mig. Jeg trodde ikke, det var du, som skulde gjøre det.

(*Han lægger hænderne over sit ansigt. Man ser hans legeme dirre.*)

Arne Kraft (*tar et steg bagover, som vaktet han mod et nyt syn på det*).

Tora Parsberg (*blev hentet av sin tante og har stået en kort stund uden å ses; træder nu frem, fulgt av tanten*).

Undskyld, mine herrer, men I krænker min fest!

Gamle Storm.

Min pige, vi vil bare – –

Tora Parsberg (*med en avværgende bevægelse*).

Den mand, hvis minde vi fejrer her i kvæld, han var også politiker. Men han sa så ofte: Jeg forstår ikke politiken! Den gaves os som frihed til å skabe den største form for menneskekjærlighed, og så gjør de den til den hadefuldeste menneskejagt! Den gik ud for å gi samfundet godt mod og sunde kår; men på vejen forgifter den mange sind.

Gamle Storm.

Men når nu virkelig –

Tora Parsberg.

Om forladelse, bedstefar: en fest er et fredlyst sted! Gode feer står omkring og værger den. Og jeg er her deres øverste. Dersom jeg nu kunde sige, som den store konge i eventyrets rige sa, da han indbød til sin fest:

«Velkommen hid fra den forgjorte verden, I, som derude lider nød i eders menneskelighed! I, som ikke var kloge nok mellem ulvene, ikke onde nok for partivælden, ikke regelrette nok for stentavlerne, ikke usande nok for menneskehandelen.

I varme og gode, som ikke fant vej, fordi vingen var truffet. I, som humpet fra gjemmested til gjemmested for uklogskabs skyld, for mods skyld, for kjærligheds skyld!

Her skal I være de første! Menneskelighedens martyrer!»

Fest, fest! Alene fri og ædle følelser kan holde fest.

Men da jeg her har magten, så handler jeg i det minste således: – jeg vælger mig til fører ind mod festsalen den mand, som i alle vildfarelser synes mig den skyldfrieste.

(Fra højre falder orkestret ind med en marsch. Hun vender sig mod Paul Lange:)

Deres excellence, – vil De gjøre mig den ære å føre mig tilbords?

Paul Lange.

Undertiden stiger en gud ned på jorden.

Tora Parsberg *(til stortingspræsidenten).*

Hr. præsident, vil De føre min tante? *(forbi til bedstefaren:)*

Du ved, jeg altid har sværmet for det umulige.

(videre ind mod festsalen til højre.) (Almindelig udgang til højre, par efter par.)

Arne Kraft *(går ubemærket bort).*

Piene *(kommer frem).*

*Stulti, stolidi, fungi, bardi, blenni, buccones! (mumler.) Plautus, Bacchides.
(hugger avsted ud og bort.)*

Kammerherren *(til gamle Storm).*

Må jeg få æren av å føre Dem tilbords?

Gamle Storm *(har rejst sig og begynder, han også, å gå mod udgangen).*

Nej.

Kammerherren *(efter).*

De vil ikke spise?

Gamle Storm.

Nej.

Kammerherren.

Skal jeg be om, at der kjøres frem?

Gamle Storm.

Det skal jeg besørge selv.

(Da han mærker, kammerherren følger, stanser han og ser på ham:)

Gå fanden ivold!

(avsted.)

Kammerherren.

Men da må jeg jo følge Dem.

(Tæppet.)

TREDJE HANDLING

Værelset fra første. Ild i kaminen.

Første møde.

(Døren i baggrunden går op; men uden at nogen kommer. Om lidt hører vi:)

Tora Parsberg *(udenfor).*

Nu lægger du mit yttertøj tilside, så ingen ser det.

Kristian Østlie *(udenfor).*

Ja, frøken.

Tora Parsberg *(ind i elegant rejsekjole. Hun ser sig om; taler ikke).*

Kristian Østlie *(kommer efter om lidt).*

Er her varmt, frøken?

Tora Parsberg.

Her er for varmt.

Kristian Østlie.

Hans excellence kunde idag ikke få det varmt nok.

Jeg skal sætte op døren til –

(går til højre og åbner døren. Kommer tilbage.)

Tora Parsberg.

Men som du ser ud, Kristian?

Kristian Østlie *(stanser).*

Hvad mener frøkenen?

Tora Parsberg.

Du er jo ligbleg! *(ræd.)* Har her hændt noget?

Kristian Østlie.

Jeg er nattevåg, frøken.

Tora Parsberg.

Hvorfor? Du kom da tidlig hjem fra mig? Klokkeren 1, tænker jeg?

Kristian Østlie.

Så omtrent.

Tora Parsberg.

Da var dog Paul Lange kommen?

Kristian Østlie.

Hans excellence var kommen.

Tora Parsberg.

Har heller ikke han sovet?

Kristian Østlie.

Ikke et blund. (*Kort stilhed.*) Og derfor kunde ikke jeg.

Tora Parsberg (*siger intet*).

Kristian Østlie (*venter. Vil så gå*).

Tora Parsberg.

Kristian?

Kristian Østlie (*stanser*).

Ja, frøken!

Tora Parsberg.

Jeg har heller ikke sovet. For da han rejste uden å si farvel, anet jeg uråd.

Kristian Østlie.

Han er nu ganske som dengang før, han blev syg. Dengang intrigerne mod ham ... ja, De ved?

Tora Parsberg.

Jeg ved, jeg ved. Jeg tænkte på det i hele nat. – (*For sig.*) Forfærdelig!

Hvad foretog han sig?

Kristian Østlie.

Han gik frem og tilbage her. – Og så skrev han.

Tora Parsberg.

Hvordan så du det?

Kristian Østlie.

Derfra. (*peger bagover mod døren.*) Og så var jeg to ganger inde for å lægge på kaminen.

Tora Parsberg (*efter lidt*).

Sa han da noget?

Kristian Østlie.

«Er De endnu ikke i seng, Østlie?» Ikke mere.

Tora Parsberg.

Læste han morgenaviserne?

Kristian Østlie.

Allesammen.

Tora Parsberg.

Det var ikke til å hindre?

Kristian Østlie.

Det var ikke til å hindre.

Tora Parsberg.

Du lod ham da ikke gå ud alene, Kristian?

Kristian Østlie.

Nej, – sekretæren kom og hentet ham. Da hadde hans excellence badet og drukket kaffe.

Tora Parsberg (*siger intet. Går. Stanser, som grublet hun*).

Kristian Østlie (*kommer nærmere. Hun ser på ham*).

Jeg gik til og fra igår aftes. Jeg er jo bare en tjener. Men jeg tænkte ved mig selv: det er ikke let å dømme et menneske som ham.

Tora Parsberg (*står uden å svare*).

Kristian Østlie.

Han har ofte været så tungsindig i det siste.

Tora Parsberg (*siger intet*).

Kristian Østlie.

Der er han! (*Nærmere, bønligt, hastigt.*) Frøken!

Tora Parsberg (*ser på ham*).

Kristian Østlie.

Ingen anden kan –!

Tora Parsberg.

Bare så jeg kan –! (*tørrer rask sine øjne.*)

Kristian Østlie (*opover mod døren, som i det samme åbnes*).

Tora Parsberg (*viger ind i næste rum til højre. Døren blir stående åben efter hende*).

Andet møde.

Paul Lange (*kommer ind med rejsetøj på. Han har noget bestemt over sig, går lige mod skrivebordet, tar et futteral op av lommen og lægger det i skuffen, låser, tar nøglen til sig*).

Kristian Østlie (*gjør et tegn av forfærdelse til Tora Parsberg*).

Paul Lange (*lar Østlie hjælpe sig av tøjet*).

Tora Parsberg (*kommer ind og blir set*).

Jo, – det er mig! (*nærmere.*) Du er ikke glad ved å se mig?

Paul Lange.

Kan du spørge? Det vil si, jeg er naturligvis forskrækket over, at du er ude så tidlig. Og i sådan kulde. Jeg virkelig fryser. Og det skjønt jeg har gåt en rask tur. Vi må få mere i kaminen. (*ringer.*)

Tora Parsberg.

Ja, her er koldt.

Paul Lange (*til Østlie, som kommer ind*).

Lad os få mere i kaminen, Østlie. Her er rigtig koldt.

Tora Parsberg.

Og derinde også? Eller kanskje den dør skal lukkes?

Paul Lange.

Den dør skal lukkes.

(Han går selv hen og gjør det.)

Kristian Østlie *(har imidlertid lagt endnu mere ved i kaminen).*

Paul Lange *(til Østlie).*

Å, lad mig få et glas kognak – *(vendt mod Tora Parsberg)*, hvis De tillader, frøken?

Tora Parsberg.

Bevar's!

Kristian Østlie *(går).*

Tora Parsberg.

Og du, som rejste igår aftes uden å ta farvel?

Paul Lange *(efter lidt).*

Jeg kunde ikke.

Tora Parsberg.

Det er derfor, jeg er her.

Paul Lange.

Hvad jeg sætter uendelig pris på. Men jeg var naturligvis kommen til dig.

Kristian Østlie *(ind med karaffel og glas).*

Paul Lange.

Mange tak! – Jeg skjænker selv i. Undskyld, frøken!

Kristian Østlie *(går, idet han ser på Tora Parsberg).*

Paul Lange *(skjænker i et glas, drikker det. Står lidt efter).*

Tora Parsberg.

Gjorde det ikke godt?

Paul Lange.

Jo. Men jeg er ikke vant til det.

Tora Parsberg.

Du føler dig dog vel? Du ser godt ud.

Paul Lange.

Gjør jeg?

Tora Parsberg.

Udmærket. Du er en stærk mand.

Paul Lange.

Det tror jeg også selv.

Bare jeg fik være ifred.

Tora Parsberg.

For slige dumme sammensværgelser, mener du?

Paul Lange.

«Sammensværgelser»? – Det er ordet!

Tora Parsberg.

Jeg har ingen magt over den onde gamle mand. Men sligt narrer dog ikke dig?

Paul Lange.

Har du læst aviserne for idag?

Tora Parsberg.

Javist.

Paul Lange.

Telegrammerne fra Stockholm?

Tora Parsberg.

På bestilling herfra? Altsammen har jeg læst.

De stakkars mennesker! De må holde på om natten også.

Paul Lange.

Jeg gad se telegrammerne, som idag går udover til verden.

Tora Parsberg.

Og glemmes imorgen. –

Men jeg kommer med noget, som er vigtigere.

Paul Lange (*interesseret*).

Gjør du? Og det er –?

Tora Parsberg.

Kom lad os sætte os!

Paul Lange (*forskrækket*).

Undskyld, at jeg ikke har –!

(De sætter sig. Paul Lange nærmest bordet.)

Tora Parsberg.

Altså, – du vilde ikke, vi skulde deklarerere vor forlovelse igårkvæld?

Paul Lange (*urolig*).

Jeg kunde ikke.

Tora Parsberg.

Nå – nå! Vi behøver jo slet ikke å deklarerere den. (*Venter; men han siger intet.*)

Vi kan ta det helt anderledes. Jeg kommer for å foreslå dig det. – Men du må høre på mig.

Paul Lange.

Jeg hører!

Tora Parsberg.

Du ser ikke engang på mig.

Paul Lange.

Der er ligesom andre røster også.

Tora Parsberg.

Har du ikke sovet godt inat?

Paul Lange.

Jo tak! Nok så bra.

Hvad var det, du vilde si?

Tora Parsberg.

At vi skulde gjøre en udenlandsrejse sammen. Og begynde den, – ja, som idag. Om to timer?

Paul Lange (*urolig*).

Om to timer? Men vi kan da ikke rejse sammen, uden først å være –?

Tora Parsberg (*smiler*).

gifte? Vi gifter os f. ex. i Kjøbenhavn? Eller et andet sted undervejs.

Jeg har ingen forberedelser å gjøre. Vel heller ikke du? Mine papirer har jeg hos mig.

Paul Lange.

Jeg forstår jo, hvad du byder mig. Jeg er dig dybt taknemmelig. Og var intet kommet ivejen, så –.

Tora Parsberg.

Hvad er kommet ivejen?

Paul Lange (*ser på hende. Svarer ikke*).

Tora Parsberg.

Igår hadde du tat mod et sådant forslag.

Paul Lange.

Der er hundre år fra igår til idag.

Tora Parsberg.

Er ikke det vel meget?

Jeg foreslår, der bare er nogen timer. Og i de timer er vi to blet stærkere i den kunst å stå sammen.

Paul Lange.

Det er en stor kunst! Kanske den største av alle. –

Når det kommer til stykke, er det den, jeg har forsømt. Å stå sammen med andre. Nu tildags må en ta parti. Og slå et slag for partiet. Ellers har man ingen venner. Jeg har bare fiender.

Tora Parsberg.

Jeg tænkte, du havde mig?

Paul Lange.

Kjære, undskyld! Min tanke kom på afveje.

Hvad var det du vilde si mig?

Tora Parsberg.

Det nytter vist ikke å nævne det, før du har fåt sagt, hvad du tænker på. Der er noget –?

Paul Lange.

Ja, der er. – Et spørgsmål. Får jeg gjøre dig et spørgsmål? Et eneste ét!

Tora Parsberg (*munter*).

Hvis det ikke er for dybsindigt for mig?

Paul Lange (*uden å ænse hendes svar*).

Jeg skammer mig næsten for å fremsætte det. Men dig kan jeg jo sige alt?

Tora Parsberg.

Alt.

Paul Lange.

Er jeg en pøbel?

Tora Parsberg.

Om du –? (*ler.*)

Paul Lange (*uden å ænse det*).

Hvorfor behandler de altid mig som en – som en pøbel?

Tora Parsberg.

Det spør du om?

Paul Lange.

Er det dog ikke besynderligt, at de netop udvælger mig? Ingen anden behandler de sådan.

Tora Parsberg.

Nej, nu gør du dig selv formegen ære. Det plejer ellers ikke å være din fejl.

Paul Lange.

Ved gud, jeg trodde ikke, der var noget av en pøbel ved mig.

Tora Parsberg.

Nej, i så fald var du fri dem! For det er ikke sit eget man hader. (*munter.*) I almindelighed, da!

Paul Lange (*uden å ænse det*).

Altid opigjen disse historier fra min ungdom. Min fortvilelses tid. Har jeg da intet andet gjort?

Tora Parsberg.

Musik, min ven! Bare musik! De har mange sådanne stykker stående. De sætter dem ind i lirekassen, efter som de begjæres. Du ved da det, du?

Paul Lange.

Ja, – det er sant. Jeg ved det jo.

Men de må gå ud ifra, at således ser folk på mig. Dette er mit rygte. Ellers tog de ikke til dette.

Tora Parsberg.

De lader som de tror det! Det narrer mange.

Paul Lange.

Ser du! Det narrer mange!

Tora Parsberg.

Men det må da ikke narre os?

Paul Lange.

Nej. Nej vist.

Tora Parsberg (*skjælmस्क højtidelig*).

Tilgiv mig, Paul Lange: er dette virkelig dit spørgsmål?

Paul Lange.

Ja, tilgiv mig, du!

(tar hendes hånd og kysser den.)

Tora Parsberg.

Skal jeg la mig nøje med det?

(I et nu rejser de sig begge, omfavner og kysser hverandre.)

Paul Lange *(river sig løs og brister i gråd. Går opover).*

Tora Parsberg *(efter ham, omslynger ham).*

Hvad er det, min ven! Tal ud! Tal ud til mig!

Paul Lange.

Hvis jeg kunde.

Tora Parsberg.

Du undselige gjemmer! Jeg trodde, du nu var tryg på mig?

Paul Lange.

Du vil ikke kunne forstå det. Ikke engang du. Det blev også formeget! Sådanne års hemmelige lidelser! Og svaghed. Og fejghed. *(I udbrud.)* Der er ikke det sted på mig, som ikke har et sår! – Om alle disse sårunde gav sig til å sladdre? Du gode gud! Hvem vilde holde det ud? Og så hæsliq da! Jeg har ligesom ikke vidst det før inat. Men som du hører: nu tilstår jeg det ærligt! Jeg er kommen did, hvor ingen forstillelse længer er nødvendig. Så det er ikke derfor jeg tier. – –

Nej, – bed mig ikke! Det gjør ondt!

Tora Parsberg.

Jesus Kristus, hvor er du ulykkelig!

Paul Lange.

Lykkelig er jeg ikke. Nej. – –

Tora Parsberg.

Min store, stoute ven, – hvad har, – hvem har således kunnet overvinde dig? I dig selv, mener jeg! I dig selv! For i alle andres tanker er du ikke overvunden! De kjæmper jo som vanvittige mod dig! Der er ikke det våben til, som de jo må ta til. Så stærk tror de dig!

Paul Lange.

Du har ret. Det er igrunden sant.

Tora Parsberg (*stærkt*).

Men hvorfor så gi tabt inde i dig selv? – Og så med én gang!

Paul Lange.

Ikke med én gang! Ej heller for noget enkelt. Nej, det daglige, det endeløse, det onde! Først i nat blev det til sum.

Tora Parsberg.

Hvorfor ikke før?

Paul Lange (*ser på hende*).

Det siger jeg ikke. (*Han går.*)

Tora Parsberg (*efter*).

Du siger det! Vi må tale om det! Bare *det* kan hjælpe dig, Paul Lange!

Paul Lange.

Jeg kan ikke! Og vil ikke! – – Nej, bed mig ikke om det!

Tora Parsberg.

Så siger jeg det!

Paul Lange (*vender sig, stemmer hænderne imod*).

Nej, nej!

(*Iler derpå hen, omslutter hende og lægger hodet på hendes skulder.*)

Tora Parsberg (*kjæmper mod sin egen bevægelse*).

— — — — —

Skal vi så ikke tale videre om det, jeg kom for?

Paul Lange.

Jo, – vi sætter os.

(*De gjør så.*)

Tora Parsberg.

Hvad siger du til, at vi rejser herfra? Endnu idag? Straks? Vi tar Kristian

med, så er vi uden omsorg. –

Bort fra dette her, skjønner du! Ind i en luft, som er aldeles fri for dette giftstof. Hvad siger du til det?

Paul Lange.

At det vilde være en illusion. Vore tanker fødes av vor fortid. Og følger os.

Tora Parsberg.

Får jeg lov å minde dig om, – at også jeg følger?

Paul Lange.

Gud velsigne dig! Men netop det –, nej, få mig ikke til å tale! Det blev også formeget. Jeg siger dig det forud.

Tora Parsberg (*indtrængende og bevæget*).

Føler du ikke, som du nu ydmyger mig? Krænker mig?

Paul Lange (*forfærdet*).

Jeg? – Dig?!

Tora Parsberg.

Så længe det gjaldt å dele ære og arbejde, tog du mig med! Men du holder mig ikke istand til å stå hos dig i fare. I sorg. Da nægter du mig endog fortrolighed.

Paul Lange.

Nej, nej, ikke således! For guds skyld ikke således. Men – «ta dig med», som du siger? Vi er jo dog ikke gifte. Det vilde ikke være forsvarlig.

Tora Parsberg.

Er vi ikke gifte?! Jeg ved ikke andet av. Ceremonierne er ingen ting for mig. Bare lovkrav. Er de mere for dig?

Paul Lange.

Nej. Men jeg kan ikke overse, at endnu står vi, så vi har valg.

Tora Parsberg.

Ikke jeg. Jeg har ikke valg! Til en pagt hører to. Men undertiden hører også to til å løse den. Og her er det så.

Paul Lange (*forskrækket*).

Du vil ikke løse den?!

Tora Parsberg.

Ikke så længe der er liv i mig. (*rejser sig.*)

Paul Lange (*blir siddende som lammet. Hvister endelig frem for sig*).

Ja, da –!

Tora Parsberg.

Vilde du egentlig, jeg skulde være anderledes?

Paul Lange.

Nej. – Men hvordan vil du så egentlig ha mig?

Tora Parsberg.

Ligedan!

Paul Lange.

Ja, hvis kårene var de samme, eller jeg i dit sted. (*Rejser sig.*) Men nu er jeg væltet overende. I den værste skjænsel, som bagvaskelsens kunster kan få istand. Jeg ligger i gadens søle, de sparker, de spytter. Og da skulde jeg si til en kvinde, der står højt og frit som du, som ingen anden i vort land: bøj dig lidt ned over mig, så jeg kan skjules i glansen av dig! Eller jeg skulde bede dig om å løfte mig op og flyve væk med mig, over hoderne på dem, til udlandet, – der hører og ser vi intet mere til dem?

Da først vilde jeg rigtig være ruineret. Endnu er jeg det ikke.

Nej, lad mig få tale ud! Jeg sætter, jeg kan rejse mig ved egen kraft. Jeg tror nemlig, jeg kan, – at sige, hvis jeg vil. Der er nemlig ting, man ikke mere vil. Men jeg sætter jeg vil – og kan, ... jeg skulde da med dette hundekobbel i hælene først og fremmest søge dig op og bede dig følge mig videre?! Mens du endnu står frit og har valg?! – Ja, her er slet ikke tale om, hvordan *du* ser på dette!

Her gjælder det, hvordan *jeg* ser på det. Og i mine øjne er det det værste, jeg nu kunde gjøre.

Du talte om, jeg skulde ikke ydmyge dig. Nej, gud bevare mig for det! Men du må heller ikke ydmyge mig.

Tora Parsberg (*overgivet*).

Å, du evige –!

Paul Lange.

Ja, jeg vidste, hvor svært du vilde ha – bare for å forstå mig! Du, som fra den tidlige ungdom av har hat råd til å leve uforfærdet oprigtig. Kan *du* tænke dig, hvordan en har hat det, som er blet skræmt? Skræmt i sin tidlige ungdom? Inde i selve livsvilkåret. Jeg mener ærens og ævnens. For det blev jeg.

Ved du, at da har arbejdet ikke længer bare mål i sig selv. Der er kommet noget til, som det må løbe omkaps med. Som det må vinde over. Hver dag vinde over. Og så gjælder det freden til å arbejde. Den er der ikke længer av sig selv. Den må kjøbes; bestandig kjøbes på ny. I den mest trættende hensynsfuldhed, i høflighed uden nogen forsømmelse, – for der er kommet frygt med i alt. Derfor blir det også et liv ude på trappen. Ikke inde i ens egne stuer. Vi tør ikke slippe nogen ind der. Vi lever ikke vort eget liv længer, vi fører ikke vor egen tale. Stykkevis nok, aldrig helt. Aldrig, aldrig helt, – å, gud!

Aldrig helt. Det begyndte først den dag, du stod her!

Da rejste sig en mand bag mig, som avskediget alt, der var til pine. Rejste sig i sin fulde højde og tog kommandoen, og den mand var jeg selv. Talte, hvad som lå ham på hjerte, uden hensyn. For første gang. Sa det, han dreves til av sin natur – i sejersfrejdighed! For han bar dine farver på brystet.

Og det blev mit fald.

Tora Parsberg.

Nej, nej!

Paul Lange.

Det blev mit fald! Ikke ved bagholdet, jeg lokkedes op i. Nej, det var forud bestemt; det fuldførte sig av sig selv. Jeg blev klar over det i nat. –

Det går ikke an i femten år å dæmme for, – og så med én gang slippe på! Det går heller ikke an for en stakkar som mig å ville op på det højeste sted. Faldet blir så forfærdeligt!

Tora Parsberg (*fortvilet*).

Du sårer dig selv med dine egne ord! Dybere for hvert! Du sårer dig til døden!
Jeg holder det ikke ud!

Paul Lange.

Det er mig en trang! Lyslængslen i en, som var for svag til å bære den, ... der skal en sund, kold kur til. Den begynte inat. Og den går på.

Nu skal du høre! Den der har været skræmt så tidlig ...

Tora Parsberg (*overgivet*).

Ja, men jeg kan ikke! Og jeg vil ikke.

Paul Lange.

Jeg sa dig det jo, at det blev formeget. Men dette er en kamp. Hvad udfaldet så blir, – det må gå retskaffent til. Nu må du høre! Jeg ber dig!

En, der er blet tidlig skræmt, har fåt et eget magnetskjælvende instinkt for, hvad som er skam.

Igår aftes hos dig, ... ja, det kom over mig som tætte skud fra et baghold, ... jeg stod omringet og forrådt, mit forsvar blev hånet, som var det ikke en retskaffen mands. Og blant dem var Arne Kraft. Ja, Arne Kraft! Det var dog det værste. Da kjendte jeg det straks: her er grænsen! Længer kommer ikke du! Fra det solfjeld, jeg stod på, med én gang å stirre ned i denne avgrund – og uvejr omkring!

Du trådte ind, du bare gjorde så (*breder armene ud*), og der var ingen avgrund længer, der var intet uvejr! Ikke en tågeplet viste, at det hadde været.

Tora Parsberg (*indtrængende og nærmere*).

Denne magt skal jeg ha nårsomhelst. Hvorsomhelst. Du er ikke nu dig selv; ellers tvilte du ikke på det.

Paul Lange (*fortvilet, indtrængende*).

Du må høre! Netop det: hvad du kan og ikke kan, – det er det, jeg vil, du skal forstå.

Du kom og tog mig med ind i musiken og lys-vældet. Og brusen av mennesker. Da trodde jeg som du, at det var fremtiden vi gik til. Jeg er en uforbederlig illusjonist. Jeg trodde mig frelst – også denne gang. Jeg satte mig

ned ved siden av dig og fik en blomst av dig. Her er den! (*kysser den.*) I tankerne gjorde jeg netop den rejse med dig, du kommer og byr mig idag. Bort herfra! Så skulde de imens herhjemme lære å se mig, som jeg var. Lære å takke mig for mit forsvar for den gamle mand, jeg undte aftenfred. De skulde slutte med bagvaskelsen. – Ja, jeg drømte det! Lysene og musikken bedrog mig, og du sad ved siden av. Du gav mig det. –

Men ikke før hvisket du til mig: «Skal vi så ikke deklarerere vår forlovelse?» – ja, da, – da blev det mørkt, stilt! En angst drog gjennom salen, vinket musikken av, blåste lysene ud, hvisket: ti! Bare ét stod igjen: øjnene! Hvorhen jeg så: øjne, øjne, misundelige, spottesyge, hoverende øjne! Vilddyrøjne, katteøjne, ormeøjne, alle spillet de i grusom lyst mod os to! De ventet alle på det, du foreslog! Netop på det! For så å falde over os begge. –

Du trodde, jeg ikke hørte for larmens skyld. Du spurgte op igjen. Hvor var du dejlig! Du så på mig og trodde. Det var det skjønneste, jeg har set. Og skal se.

Men angsten blev større! Jeg tænkte ikke. Den var dybere end alt, jeg kunde tænke. Et «Nej!» brød sig frem i mig med samme magt som et menneskes bevægelser i livsfare.

Tora Parsberg.

Du hvisket det bare.

Paul Lange.

Det voldte samtidig en så ulidelig smerte.

(*overvældes.*)

Tora Parsberg.

Å, hør nu også på mig! Hør på mig!

Paul Lange (*fortvilet*).

Du forstår mig altså ikke endnu?! At denne angst er sterkere end mig, sterkere end dig. Mod den nytter ingen ord. Kjære, forstå det dog, at den kan dræbe ned for os, hvad vi så finder på. Siden igår har den herredømmet. Faldet var for stort. Jeg er ikke længer til å redde ind.

Tora Parsberg.

Du er syg! Du er syg! Du er forbyttet for mig!

Paul Lange.

Siden igår, ja! Alt har en grænse. Også hvad et menneske kan forlise og dog leve, – jeg vil sige: tåle! Tåle! Hvad vi kan forlise og dog tåle. Min modstandskraft – om jeg endnu har nogen! – den blir svagere ved den hjælp, du byder! Svagere! Du må da tro det, siden du selv så det igår. Det bare forfærder mig endnu mere. Jeg siger det rent ud. For nu må intet skjules. Du skal regne med dette. Å overhøre det fører ind i en endnu større ulykke, mer end nogen av os kan bære. Å, gud hjælpe os begge!

Tora Parsberg (*brister igråd, som går over til hulk, til den sårest mulige, og vil ikke stanse*).

Paul Lange (*falder i den største forfærdelse. Iler til*).

Jeg sa dig det! Det blev formeget for dig! Jeg sa dig det! (*prøver å hjælpe hende til sæde; hun ænser det ikke straks*.)

I barmhjærtighedens navn, tilgiv mig! At jeg tænkte bare på min egen lidelse og ikke på din! – Å se dig lide, det er dog værre endnu! Det hadde jeg igjen å lære! (*Har fåt hende til sæde, knæler hos hende*.) Hør mig dog! Se på mig! Å, jeg skulde ha hørt på dig, da du sa, jeg holder ikke dette ud! Nu først ved jeg, hvad det vil si! Tilgiv mig! Det ene menneske har ikke lov til å la sin smerte strømme ud over andre. Og over dig, som vil gi dig selv for å frelse mig. Jeg har handlet – å, hør mig dog!

Tora Parsberg.

Men du vil jo ikke høre mig! (*hulker igjen*.)

Paul Lange.

Jo, jo, jeg vil! Dette er værre end å høre hvad som helst! Trøst mig! Der er intet, jeg heller ønsker! Min smerte førte mig for langt! Forestil dig: det største livet kan byde, ... – å stå bare håndsbredden fra det, og da miste det, – ja, det har gjort mig forrykt! Du, som skjønner alt, du tilgir! Ikke sant? Smerten, ser du, smerten, den er som en hvirvelvind.

Tora Parsberg (*har efterhånden vundet såvidt over sin gråd, at den er stille*).

Det er ikke, – det er ikke det, at du ikke –, at du ikke lar mig komme til orde!

– Nej. Det er ikke det, som – som krænker mig. – Var det bare det! – Nej, det er – – *(hun må stanse.)*

Paul Lange *(fortvilet).*

Jeg sa dig det! Jeg vidste det, at du kom ikke til å se ind i slig svaghed og slig en lidelse uden å –

Tora Parsberg *(stærkt).*

Nej, nej, nej, det er ikke det heller! Jeg tåler, hvad det skal være, når det gjelder dig! Men det overvælder mig, at du tror sådant om dig selv! Det må jo føre lige i døden! Ja, jeg siger det, som det er! – Og at jeg så ikke skal få hjælpe dig. *(overvældes.)*

Paul Lange.

Jeg ber dig om det! Om å si mig, hvad jeg har fejlet i!

Tora Parsberg.

Der er en overdrivelse i hvert ord, du siger, så det skjærer mig som falske toner!

Paul Lange.

Retled mig! Tror du, jeg har noget højere ønske?

Tora Parsberg *(bønlig indtrængende).*

Så må du stemme om!

Paul Lange.

Stemme om?

Tora Parsberg *(uden å avbrydes).*

Eller vi kommer til å spille vildt, du og jeg! Denne uretfærdighed mod dig selv, denne grusomhed, ... det er den, jeg ikke holder ud! Nej, jeg holder den ikke ud!

Paul Lange.

Sig mig alt!

Tora Parsberg.

Den nedværdiger dig! Hvad er det dog, som har trykket dig så i knæ? Magter,

som ikke skal kunne herske over nogen, end sige over en mand som dig! (*Hun blir stærkere og stærkere og rejser sig så. Han med.*)

Skal de beste bøje sig, ja, hvordan skal det så gå?

Ser du ikke, hvad du gør? Du står vagt foran et bur med vilde dyr i, – og så åbner du! Så de kan komme ud og sønderrive først dig og siden os! Da er det, jeg skriger: vold! Av alle mine kræfter: vold, vold!

Jeg vil ha kamp med dem! Derfor kom jeg hid; – til kamp kom jeg!

Og den må jeg nu begynde her – med dig!

Du får ikke lov til å gi efter! Du har større kræfter i dig end alle hine tilsammen. Og mer å leve for end hundre, – end hundre tusen av dem der!

Paul Lange.

Skjønner du, hvor længe jeg har stået mod?

Tora Parsberg.

Aldrig længe nok! Partiforfølgelse, forfalskning, fanatisme, skal de vinde? Misundelse, pøbelhad? Om jeg forstår, hvad du har tålt? Ja. Men ved du, hvad jeg også forstår. At sårene er ved å forgifte dit blod. Så hine mennesker får sin vilje med dig. De, som er så –, og du, som er så herlig!

Paul Lange.

Du glemmer, at selv Arne Kraft var med!

Tora Parsberg.

Du glemmer, at ingen, ikke engang jeg, har højere mening om dig end han! Den er rigtig; – ordene av hans partilidenskab, de er ikke rigtige.

Det sømmer sig for dig, Paul Lange, å regne i stort. Da samler du frit dine kræfter; da er du sund!

Paul Lange.

Men ved du, at inat – for jeg sov ikke, jeg var vågen i hele nat, jeg gjorde op. Inat følte jeg, at om jeg også har kræfterne – og jeg tror, jeg har dem! – det er ikke svage folk som jeg, der bærer noget frem.

Tora Parsberg.

Du har dog båret så meget frem.

Paul Lange.

Inat sammenlignet jeg mig med dem, som har. Jeg sammenlignet mig med ...
(*stanser.*)

Tora Parsberg.

Jeg skal fuldføre! Med dem, som la rammen om samfundene. Eller fæstet rammen.

Paul Lange.

Ja! Hvordan kan du –?

Tora Parsberg.

Det gjorde du uret i, min ven! Det moderne samfund har andre opgaver og må ha andre mænd.

Paul Lange.

Men tvilene, – bare at de er der, at sådanne tvil kan komme op, beviser ikke det –?

Tora Parsberg.

Hvem kommer sådanne tvil til? Til ingen så ofte og så stærkt som til dem, der er opgaverne voksne og står i arbejdet. Hver gang de blir anstrængt av det.

Paul Lange (*med lyst blik*).

Har du ret –?

Tora Parsberg.

De roder sig ned i det sorteste skjulte efter sig selv. Billigere kjøbes ikke det store. Først på dybet av sig selv, og derfra til højderne. Fra selvkval går vejen did.

Paul Lange.

Kunde du gi mig mit mod igjen?

Tora Parsberg.

Og din rang!

Paul Lange (*indtrængende*).

Vil du svare mig oprigtig?

Tora Parsberg.

Ja.

Paul Lange.

Ikke dølge dig for mig?

Tora Parsberg.

Nej!

Paul Lange.

Kan du, – kan du ha agtelse for en så svag mand som mig, – en så svag mand?

Tora Parsberg.

Det var det, jeg vilde svare dig på, før du spurte!

Men kom og sæt dig!

Paul Lange.

Ja! *(Han er redebon og ivrig.)*

Tora Parsberg *(knæler ned for ham).*

Nej, lad mig! Du ved ikke, hvad jeg knæler for. For det, som er svagt i dig og nu gør dig så ulykkelig. I sin inderste grund er det det beste, du har. Bare at det ikke længer tåler selskabet, det er kommet op i.

Paul Lange *(som før).*

Sådan er det.

Tora Parsberg.

Ikke for nogen pris, ikke engang den højeste.

Paul Lange *(som før).*

Sådan er det.

Tora Parsberg.

Heller alene. Du lukker døren til mellem dig og dem. Du er for stolt.

Paul Lange *(hvister).*

Du ser alt. – – *(højere, ængstelig.)* Men er der ikke svaghed i det også?

Tora Parsberg.

Så nærtagende, så finhudet må de være, de, som skal opdage, at andre har det ondt, og at her er fare. Så rædde, så skrøbelige i sig selv må de være. De svage kar udvælges, ikke jernkjedlerne, for å bære lægedom frem. Så lidet selvsk tunge må de være, og da er de ofte svage.

Paul Lange.

Dette er fra himlen.

Tora Parsberg.

Menneskekjærligheden, ... den går rundt og føler på hænderne, om huden er nænsom nok. De betroes initiativerne, de, som har den. De, som uret krænket dybest. De, som av egen lidelse lærte respekt for ulykken.

Paul Lange.

Du rejser mig.

Tora Parsberg.

Din svaghed, Paul Lange? Det er sant, at ingen kvider sig som du foran et slag. Men det er også sant, at ingen slår det mægtigere, når det skal være. For uhyggen av ondt går du langt avvejen. Men så strømmer alle gode magter til dit hjærte og vil ha værgemål. Og da blir du en løve.

Paul Lange (*hvisker*).

Ved gud –!

Tora Parsberg.

Så ræd du er, – ingen gik roligere til et rettersted end du.

Paul Lange.

Det mener du –?

Tora Parsberg.

Og hvad for mange vilde være langt sværere: du gav alt, du ejet, stykke for stykke, helst uden at nogen fik det å vide. Dersom du trodde, det var ret for gud.

Paul Lange.

Det gjorde jeg! Det ved jeg er sant.

Tora Parsberg.

En mand er ikke den stærkeste, fordi han sejrer. De stærkeste er de, som står i pagt med fremtiden. Og fortsætter i samvittighederne.

Paul Lange.

Alt dette har jeg før kunnet si mig selv ...

Tora Parsberg.

Og alt dette har du nu kunnet glemme! –

Men vi husker det, vi kvinder. Her mødes du med os. Ikke de, der spiser, sover og holder udstilling på sig selv. Men de, som racens instinkt er stærkest i. Fremtiden venter i deres længsel som statuen i marmoret. Hidtil helst i stilhed, og ofte i tårer.

Men undertiden, – undertiden træder en kvinde frem av rækken. Ta mig med, siger hun! Dine idealer er vore evige. Med dig for dem!

Paul Lange.

Dette er berusende!

(Begge springer op.)

Tora Parsberg.

Livet er ikke liv, før det får indhold. Derfor søger jeg til dig.

Paul Lange.

Livet sætter det vilkår, at det vil fortjenes.

Tora Parsberg.

Så fortjen det!

Paul Lange.

I samliv med dig? I arbejde du og jeg?

Tora Parsberg.

Er det for lidt?

Paul Lange.

Nej, nej, det højeste!

Tora Parsberg.

For dig er jeg livet, det ved jeg. Så ta og forsyn dig, mand!

(De omfavner hverandre.)

Kristian Østlie *(har under hele dette optrin været bag dobbeltdøren. I de avgjørende øjeblikke har han såvidt været synlig. Nu glemmer han sig og blir det helt. Men skynder sig strax tilbage og lukker).*

Tora Parsberg *(da de har sluppet hverandre).*

Og nu rejser vi lige til kongen.

Paul Lange.

Til kongen?

Tora Parsberg.

Gesantskabsposten. Du må ha den!

Paul Lange.

Det vilde nu være oprejsning! – Men –

Tora Parsberg.

Han ønsket jo, Du skulde ha den?

Paul Lange.

Men det er ikke kongernes fag å handle mod en folkemening.

Tora Parsberg.

Folkemening? Dette?!

Paul Lange.

Det tas for det. Og det kommer i politiken ud på ét.

Det vilde ikke engang være rigtig å byde som udsending en mand, så alment mishandlet.

Tora Parsberg.

Altså udsættelse av denne sag?

Paul Lange *(glad).*

Ja, blir den udsat, så er der håb.

Tora Parsberg.

Udsættelse skal jeg skaffe!

Paul Lange.

Du?

Tora Parsberg.

Vi rejser uopholdelig til kongen. Jeg ber ham om audiens og fortæller ham alt.

Paul Lange (*oprømt*).

Det lar sig høre! Kongen er en god mand.

Tora Parsberg.

Og dig meget bevågen. Det ved jeg fra ham selv.

Paul Lange (*som før*).

Det lar sig høre! Det kan forbedre den hele situation.

Tora Parsberg.

Ikke sant?

Paul Lange (*helt forvandlet*).

Får du sagen udsat, går den måske i orden. Ja, jeg er næsten sikker på det.

Bare du så ikke kommer for sent! De andre er også på færde.

Tora Parsberg.

Å, jeg skal nok bli den første. (*Ser på uret.*) Toget går om halvanden time.

Paul Lange.

Dog ikke til udlandet?

Tora Parsberg.

Til grænsen. Til min ejendom der. Der tar vi ind og er alene, du og jeg. Alt er ordnet. Så videre med toget inat. Har du imod det?

Paul Lange.

Om jeg har imod å være alene med dig –?

Tora Parsberg (*trykker hans hånd*).

Jeg længes så! I mine egne rum, foran mine egne spejl, du og jeg! Jeg må se det, – og mere! – – Nej, ikke her! Siden, siden! –

Paul Lange.

Ja, siden!

Tora Parsberg (*river sig løs*).

Mit tøj! Ring på mit tøj!

Paul Lange (*gjør det*).

Kristian Østlie (*kommer med tøjet*).

Paul Lange.

Det var frøken Parsbergs tøj, ja.

Kristian Østlie (*hjælper hende det på, lige til de forede yttersko*).

Tora Parsberg.

Kristian, kan du pakke på et kvarter?

Kristian Østlie.

Ja, frøken.

Tora Parsberg.

Både excellencens og dit eget tøj?

Kristian Østlie.

Ja, frøken.

Tora Parsberg.

Vi rejser til udlandet. Indestår du mig for, at I er på stationen om én time?

Kristian Østlie.

Ja, frøken. Men –

Tora Parsberg.

Har *du* noget men, Kristian?

Kristian Østlie.

Nej, frøken. Men skal jeg også pakke ned uniformen?

Tora Parsberg (*ler*).

Den kan du sende til mig! – Se så!

Kristian Østlie (*rask ud*).

Paul Lange (*iler mod hende*).

Å, at du kom –!

Tora Parsberg (*viger baglængs*).

Siden, siden!

Paul Lange.

Du har gjort mere end du – (*stanser*).

Tora Parsberg (*kaster et rask blik mod skuffen i skrivebordet*).

Siden! Siden! (*avsted mod døren, vender sig i den*.)

På gjensyn, Paul Lange!

Paul Lange.

Nej, som du står der!

(*efter, begge ud*).

Tredje møde.

Paul Lange (*kommer ind igjen, går et par ganger rundt i rummet uden å tale, strålende. Stanser foran skuffen i skrivebordet*).

Anet hun noget? (*Slår fra sig med begge de udstrakte arme:*) Væk! (*Går omkring, som vil han nyde alt det fri rum, han kan få.*) Som tiden, så livet, fra dag til nat, fra nat til dag. Nylig tæt mørke, og nu –!

Jeg kommer endnu engang ovenpå! Ganske sikkert! Trods alle spådomme! Hendes livsluft er om mig, jeg ånder ind håb. Jeg er flyttet tusen mil herfra og mange år ind i fremtiden. Alt er borte fra mig uden det, vi to skal opleve sammen.

Som hun sa de ord «siden»! «På gjensyn, Paul Lange»! – – – – Jeg står jo i en ny morgen – foran livets fulde glans. (*Stanser, og med brat overgang:*)

Hvad må hun dog igrunnen tænke? Ikke i dag, men den næste dag? Når sejerfølelsen er over? – – Ved gud, jeg tåler ikke den minste skygge av ydmygelse mere –!

Nu ja, ja, ja! Lad det stå sin prøve! Ser jeg det, – så er der råd for det. Det er

altid tidsnok.

Med tvil, med tvil og med angst kan jeg ikke længer leve! Det er det givne.

Nej, jeg kommer udenfor hendes luft. Jeg må ind igjen i den! Jeg må ha hendes lyskåbe om mig, til jeg har nådd fast grund. Jeg svæver. – Jeg flyttes, det var ordet.

Ind i hendes arme! Til arbejdsfred! Med ære over mit navn, – uden den er der ingen. Nu skal jeg opleve det: sjæle, som omslynger hverandre og stiger sammen i en opgave, ... det er dog det højeste av liv. Og det skal bli mit, – ja, hvad klager jeg så over?

Paul Lange *(til Østlie, som blir synlig i døren).*

Hvad er det, Østlie?

Kristian Østlie.

Et telegram, Deres excellence.

Paul Lange *(læser det. Læser det én gang til, knuger så hånden, med telegrammet i, mod sit bryst. Smærtelig:).*

Nej –! Nej –! Disse styrtinger – vil jeg ikke ha mere av! Det kan ingen holde ud. *(Slipper telegrammet, bærer begge arme over sit hode.)* Dette kommer fra det ukjendte sted, der stemmerne over en samles og tælles. – Her er besluttet.

Kristian Østlie *(har tat telegrammet op, læser det på vejen til bordet, der han lægger det. Iler derpå forfærdet, men lydløst ud).*

Paul Lange.

Hadde her været stilhed over dette; – var jeg forbigåt i stilhed, så ingen vidste noget bestemt! – – Men nu –? Nu blir det kjendt, at jeg er forkastet. Det sørger de for, som har voldt dette. Gud tilgive dem det, – derved har de sat segl på min skjænsel.

Det, jeg tænkte inat, var det rigtige. Det, hun overtalte mig til å tro, det var det urigtige. Derefter handler jeg.

De andre har været tidligere ude. Hadet går fortere.

Sammen med de mennesker skulde jeg fortsætte? Denne sum av forsmædelse skulde jeg atter lægge ud for at få være med? Ind i det skulde jeg slæbe hende?! *(Man ser ham gyse.)*

Heri må ingen anden blande sig! En mand må selv vide, når han skal gå sin vej. *(bestemt og rask hen mod skuffen, låser op, tar futteralet og stikker det til sig. Lar skuffen stå åben.)*

(varmt og inderligt.) Jeg handler ud av det beste i min samvittighed. Ingen mand kan mere. Og ingen dommer kan overse det. *(bøjer hodet.)*

Kristian Østlie *(kommer).*

Paul Lange.

Er De her? Jeg har ikke brug for Dem netop nu.

Kristian Østlie.

Får jeg lov å telefonere til frøken Parsberg?

Paul Lange *(ser på ham).*

Har De læst det –?

Kristian Østlie.

Tilgiv, Deres excellence!

Paul Lange.

Siden, Østlie. Siden. *(for sig.)* Gud, dette ord! *(bevæges. Fatter sig.)* Jeg skal nu ind og skifte.

Kristian Østlie.

Får jeg hjælpe Deres excellence?

Paul Lange.

Jeg skal gjøre det selv.

Kristian Østlie.

Men De finder Dem ikke tilrette, jeg hadde begyndt å ...

Paul Lange *(idet han går).*

Bliv De her!

Kristian Østlie.

Tilgiv, Deres excellence, men jeg har alt telefoneret. Frøkenen er her om et øjeblik.

Paul Lange.

Så meget mere må jeg skynde mig. Så jeg er færdig, når hun kommer. (*Vender sig ved døren mod Østlie, som han mærker vil følge.*) Det er befaling. (*Ind til venstre alene. Man hører ham låse døren.*)

Kristian Østlie (*skjælver; men uden å kunne forlade pletten. Synker i knæ. Rejser sig, lægger begge hænder for ørene. Et skud falder fra venstre. Han skriger, som var han truffet. Synker i knæ. Så op og avsted, rundt.*)

Hvor hen? Hvad skal jeg –? Se ham må jeg! Se ham! (*styrter ud døren i baggrunden. Man hører ham snart åbne låsen inden ifra tilvenstre. Kommer ud, hvisker.*)

Forfærdelig! Forfærdelig!

(*ud i baggrunden.*)

Fjerde møde.

Tora Parsberg (*høres klage, klage. Kommer ind, rejseklædt, fulgt av Kristian Østlie.*)

Der? (*peger til venstre.*)

Kristian Østlie.

Der!

Tora Parsberg.

Nej, jeg vil ikke se! Ikke endnu! Mit stakkars ... Jeg rummer det ikke, Kristian!

Han er jo helt død?

Kristian Østlie.

Helt død! Ligger på ...

Tora Parsberg.

Ikke mere! Jeg må dog først få tid til å ...!

Arne Kraft (*kommer, rejseklædt med hat på, forstyrret. Da han ser Tora Parsberg, slår han hænderne sammen foran sig!*).

Tora Parsberg.

Ja, ja! Derinde! (*peger til venstre.*)

Arne Kraft (*går ind.*)

Tora Parsberg.

Hvis jeg også kunde det! Det vilde vist lette. Han vilde gi mig av sin godhed endnu. Og jeg trænger! Jeg har det ondt. Alle har vi misbrugt ham. Vi vilde alle råde med ham ...!

Arne Kraft (*kommer ind igjen. Han holder lommenørklædet for sit åsyn. Man ser, han hulker*).

Tora Parsberg.

Forfærdelig!

Arne Kraft.

Min skyld!

Tora Parsberg.

Og min! – – –

Eller ikke vor skyld. Det ligger dybere.

Å, hvorfor skal det være så, at de gode så ofte blir martyrer? Kommer vi aldrig så langt, at de blir førere?

(*Tæppet.*)

Bjørnstjerne Bjørnsons *Paul Lange og Tora Parsberg* er lastet ned gratis fra bokselskap.no